

Westminster

Letnik XIX.

Celovec, petek, 2. oktober 1964

Štev. 40 (1156)

Pred kairsko konferenco:

Miroljubna koeksistenca

poč do resnične neodvisnosti
in enakopravnosti narodov in držav

V ponedeljek se bo v Kairu začela druga konferenca šefov držav in vlad nezvezanih dežel, ki bo — kakor pred tremi leti v Beogradu — poudarila pomen in vlogo izvenblokovskih držav kot nove sile, ki odpira s svojim konstruktivnim delovanjem nove perspektive ter predstavlja oporo za vse miroljubne in demokratične sile v vseh delih sveta, ki se bojujejo za to, da bi ustvarili nov svetovni sistem stabilnosti, zasnovan na demokratičnih načelih. Na beograjski konferenci, ki je ustvarila trdno podlago za uspešno širjenje in krepitev boja za mir, za demokratične mednarodne odnose, za aktivno koeksistenco, za družbeni napredek, so vodilni predstavniki udeleženi držav v svojih izjavah orisali osnovna načela te politike.

● Predsednik Jugoslavije JOSIP BROZ-TITO:

Ni samo oborožena vojna kot sredstvo medsebojnega obračunavanja pojem, ki je v nasprotju z miroljubno koeksistenco; hladna vojna v vseh svojih različnih prav tako onemogoča konstruktivno in miroljubno sodelovanje. Razne dezinformacije, lažna in sovražna propaganda, sploh, diskriminacija v odnosih med državami in podobno stalno zastrupljanje mednarodno atmosfero in ustvarjajo prepada med narodi. Vsekakor je oboroževalno tekmovanje in stalna grožnja z nasilnim oziroma oboroženim reševanjem spornih vprašanj najvažnejši element hladne vojne, vendar ne smemo pozabiti tudi na prako — razne načine psihološke priprave, ki temelji na lažnih, izmišljenih in žaljivih elementih propagande hladne vojne. Vse to je v globokem nasprotju s tistim, kar je bistvo miroljubne in aktivne koeksistence. Odstranitev teh negativnih elementov hladne vojne iz prakse v mednarodnih odnosih bi ustvarila pogoje za konstruktivno in vsestransko sodelovanje med narodi, ne glede na notranje družbene ureditve.

● Predsednik Združene arabske republike NASER:

Svet, v katerem dandanes živimo, je enoten svet; njegova usoda v vojni ali miru je ena sama. Imeli smo delež pri ustvarjanju človeške civilizacije vso zgodovino; središča učnosti so se premestila z ene celine na drugo. Torej ima vsakdo izmed nas pravico do deleža v napredku, ki izvira iz celotne človeške civilizacije. Vsi smo prispevali k ustvarjanju blaginje tistih, ki so danes privilegirani, in čeprav ne želimo spet pogrevati starih stvari, naj povem, da je bil industrijski napredek v zelo mnogih evropskih deželah na primer zasnovan na bogastvu, ki so ga sistematično vlačili iz Azije in Afrike.

● Etiopski cesar HAILE SELASIE:

Hladna vojna ni samo vojna nevarnost; hladna vojna jemlje nezadostno razvitem deželah upanje v srečnejšo in lepšo prihodnost. Veliko se je govorilo o nevarnosti, ki jo ustvarja za obstoj človeka na tem planetu oboroževalno tekmovanje, premalo pa so mislili na vzporedne in poslednje posledice astronomskih stroškov za vojaške potrebe. Razorožitev je treba doseči ne samo zato, da bi bila s tem odstranjena nevarnost propada sveta, ampak prav tako zato, ker je mogoče samo z občutnim zmanjševanjem vojaških proračunov velesil sprostiti ogromne vsote, potrebne, da bi se človeštvo dvignilo na raven svobodnih ljudi.

● Predsednik Oana NKRUMAH:

Kolonializem bide danes v Afriki svojo poslednjo bitko. O tem govorimo z globokim občutkom zato, ker smo tudi sami nedavno občutili zatiranje in ponižanja, ki jih prinaša kolonializem. Žalostno je, da so v tem stoletju prosvetljenosti še vedno tuje države, ki gledajo na nekatera afriška področja skozi prizmo razširitve svojih nacionalnih meja in ki se nočejo sprijazniti z neizogibnim potekom zgodovine. Kolonializem je glavni izvor vojne, kajti to je nepravilen sistem, ki poraja globoko mržnjo in neti spopade med narodi.

● Predsednik Tunizije BURGIBA:

Nujno je, da odnosi med državami, velikimi in majhnimi, slonijo na medsebojnem spoštovanju, da razlike v družbenih ali gospodarskih sistemih niso vzrok spopadov in da naposled vsaka država lahko organizira obliko svoje nacionalne ureditve, kakor vele-vajo pogoji, ki so lastni vsaki deželi, da se svobodno opredeli za svojo politiko, brez strahu, da bi postala plen vmešavanja drugih držav. To imenujemo mirno koeksistenco.

● Predsednik Malije KEITA:

Angažirani smo na strani narodov, ki se borijo, da bi dosegli svojo neodvisnost, in proti tistim, ki jim kratijo svobodo in ki se

Volitve v delavske zbornice

Zadnjo nedeljo in ponedeljek so bile po vsej Avstriji volitve v delavske zbornice, pri katerih ni prišlo do bistvenih sprememb v primerjavi z rezultati zadnjih volitev leta 1959, čeprav so spremembe v strukturi delojemalcev povzročile precej drugačno izhodišče za posamezne stranke odnosno liste. Najslabše izhodišče so imeli socialisti, katerim težave niso povzročale le notranja trenja, marveč so morali računati tudi z dejstvom, da se je od zadnjih volitev močno spremenilo razmerje med številom delavcev in številom nameščencev. Kljub vsemu temu pa pri volitvah ni prišlo do tistega premika, s katerim so v ÖVP-jevskih krogih računali s precejšnjo gotovostjo; spremembe pri številu glasov in mandatih posameznih strank so tako majhne, da ne bodo mogle odločilno vplivati na bodoči sestav delavskih zbornic.

Ob zaključku lista dokončni rezultati volitev še niso znani, ker je razmeroma veliko število volilnih upravičencev glasovalo z volilnimi kartami, katerih število bo verjetno trajalo še nekaj dni. Doslej objavljeni rezultati pa kažejo, da so socialisti izgubili okoli 11.000 glasov, ÖVP je pridobila okroglo 26.000 glasov, FPÖ je izgubila blizu 2000 glasov, nestranskih list pa so izgubile 7000 glasov. Ti podatki veljajo za celo Avstrijo, medtem ko se rezultati v posameznih deželah močno razlikujejo.

Na Koroškem kažejo začasni rezultati naslednjo sliko (v oklepajih navajamo podatke iz leta 1959): SP 39.666 glasov in 50 mandatorov (38.672 — 50), VP 9715 — 11 (7882 — 9), FP 3942 — 4 (4019 — 5), KP 3459 — 3 (3361 — 4) in nestranskih lista 1791 — 2 (1955 — 2). Obe veliki stranki sta torej povečali število glasov, medtem ko je pri mandatih zabeležila porast samo VP, in sicer na račun FP in KP.

Najtežji udarec je doživela SP na Dunaju, kjer je izgubila dobrih 16.000 glasov. Rezultati v številkah: SP 202.637 (218.937), VP 54.725 (50.499), KP 25.898 (24.583), FP 8291

Socialistična zmaga v Zahodni Nemčiji

Eno leto pred parlamentarnimi volitvami v Zahodni Nemčiji so nedeljske komunalne volitve v dveh največjih deželah — Porurje-Vestfaliji in Spodnje Saško — pokazale zanimiv razvoj, ki je značilen za trenutne notranjopolitične razmere v Zahodni Nemčiji. V Porurju-Vestfaliji so socialni demokrati uspeli močno povečati število svojih glasov ter so doslej vodilno krščansko-demokratsko stranko porinili na drugo mesto, na Spodnjem Saškem pa so svoj vodilni položaj še okrepili in vodijo daleč pred krščanskimi demokrati, čeprav je tudi tem uspelo znatno povečati število glasov.

V Porurju-Vestfaliji so socialni demokrati v primerjavi z letom 1961 povečali svoj delež od 40,7 na 46,6 %, medtem ko je krščansko-demokratska stranka nazadovala od 45 na 43,1 %; občutno izgubo je utrpela tudi liberalna FDP, ki je padla od 10,2 na 8 odstotkov. SPD je dobila 3.906.441 glasov, CDU 3.610.348 in FDP 670.110 glasov. Posebno trda borba za glasove in vodilni položaj se je odvijala v velikih mestih in je SPD v mnogih krajih uspela doseči absolutno večino, medtem ko sta CDU in FDP utrpeli občutne izgube. Kjer je CDU še uspela obdržati svoje pozicije, je šlo to na račun manjših strank, katerih delež se je pri teh volitvah sploh zmanjšal na nepomemben odstotek.

Na Spodnjem Saškem so volitve izpadle v korist treh velikih strank: SPD je svoj delež povečala od 38,8 na 43,2 %, CDU od 28,2 na 37,5 % in FDP od 6,9 na 9,2 %. Socialni demokrati so dobili 1.485.317 glasov in 1152 mandatorov, krščanski demokrati 1.287.614 glasov in 1079 mandatorov, FDP pa 314.735 glasov in 250 mandatorov. Vse ostale stranke so še bolj kot v Porurju-Vestfaliji izgubile na pomembnosti, pač pa so s tem rešile desničarski stranki pred porazom.

divjaško znašajo nad njimi; angažirani smo na strani tistih, ki sodijo, da so vsi narodi enaki, da imajo pravico do spoštovanja, in proti tistim, ki se še držijo teorije o nadvrednosti nekaterih ras, nekaterih narodov; angažirani smo ramo ob rami na strani tistih, ki si prizadevajo najti pogoje trajnega mira, in proti tistim, ki jim je do mira samo toliko, kolikor jim ta mir zagotavlja prevlado na svetu.

● Predsednik Cipra MAKARIOS:

Predvsem je nujna dobra volja. Treba je odstraniti nezaupanje. Nobenega dvoma ni, da sta razorožitev in mednarodno zaupanje tesno povezani. In zato morajo vse dežele, vtem ko si prizadevajo, da bi dosegle razorožitev, aktivno težiti za tem, da se zmanjša napetost, in tako pomagati, da odpravimo vse nepotrebne vzroke trenj in sumničenja.

(6685), nestranskih lista 9183 (10.587). Ker v tem številu še niso zajeti glasovi, oddani z volilnimi kartami, tudi razdelitev mandatorov še ni znana.

Nasprotno pa so socialisti zabeležili lep uspeh na Predarlskem, kjer so si prvič priborili absolutno večino v delavski zbornici. V primerjavi z letom 1959 so pridobili skoraj 4500 glasov, medtem ko znaša porast VP v tej izrazito ÖVP-jevski deželi le blizu 3500 glasov. Razdelitev mandatorov je zdaj naslednja: SP 26 (doslej 24), VP 20 (20), FP 4 (5) in KP 0 (1).

V ostalih zveznih deželah doslej objavljeni rezultati ne kažejo bistvenih sprememb in tudi ni pričakovati, da bi glasovi, oddani z volilnimi kartami, odločilno vplivali na razmerje, čeprav je njihovo število razmeroma visoko. **Nižja Avstrija:** SP 130.189 glasov in 81 mandatorov (121.898 — 83), VP 39.884 — 23 (31.142 — 20), KP 12.642 — 6 (12.761 — 7), FP 1485 — 0 (2076 — 0). **Gradišanska:** SP 17.211 — 30 (14.662 — 31), VP 6574 — 13 (4759 — 12), KP 238 — 0 (282 — 0), FP 207 — 0 (377 — 0). **Štajerska:** SP 97.109 (104.104), VP 24.947 (23.667), KP 11.583 (11.554), FP 3741 (4837), nestranskih lista 1706 (3006). **Zgornja Avstrija:** SP 100.686 (106.806), VP 36.146 (29.586), KP 10.205 (8000), FP 8015 (7766), nestranskih lista 3662 (5028). **Salzburg:** SP 32.133 — 45 (28.150 — 45), VP 13.786 — 18 (9891 — 15), FP 5273 — 6 (5847 — 9), KP 1683 — 1 (1387 — 1), nestranskih lista 382 — 0 (904 — 0). **Tirolska:** SP 27.345 — 41 (23.989 — 39), VP 16.537 — 24 (14.930 — 24), FP 2229 — 2 (1832 — 2), KP 1350 — 1 (1646

PRIHODNJE LETO V JUGOSLAVIJI:

Volili bodo polovico poslancev

Po določitih nove jugoslovanske ustave bo prihodnje leto polovici članom vseh skupščin — od občinskih do zvezne skupščine — potekel dvoletni mandat. Za dopolnitev njihovih mest bodo razpisane volitve, pri katerih bodo prvič v praksi izvajali načelo omejitve ponovne izvolitve ter načelo tako imenovane rotacije, ki bo omogočila vedno večjemu številu delovnih ljudi, da neposredno sodelujejo pri upravljanju družbenih poslov. Po členu 82 jugoslovanske ustave namreč ne more nihče biti dvakrat zaporedoma izvoljen za člana iste skupščine, niti izvršnega sveta; člen 23 zakona o izvajanju ustave pa vsebuje v tem pogledu izjemo samo za zvezne poslance, izvoljene na prvih volitvah, katerim dopušča, da lahko ponovno kandidirajo.

O pripravi za volitve so razpravljali te dni na plenarnem zasedanju zveznega odbora Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije, kjer je bilo poudarjeno:

Stoletnica prve internacionale

Mednarodno komunistično in delavsko gibanje je te dni obhajalo važno obletnico: minilo je sto let, odkar sta Marx in Engels 28. septembra 1864 ustanovila I. internacionalo. Ustanovitve organizacije je bila posledica naraščanja zavesti in aktivnosti delavcev v vrsti evropskih dežel ter potrebe po mednarodnem združevanju proletariata.

Prva internacionala, ki je postavila temelje sodobnemu svetovnemu komunističnemu gibanju, je v minulih sto letih odigrala važno vlogo. Če pomislimo, da je leta 1847 ustanovljena Zveza komunistov štela le 400 članov in da se je prvega kongresa I. internacionale leta 1866 udeležilo le 60 predstavnikov iz Velike Britanije, Francije, Nemčije in Švice, potem primerjava z današnjim stanjem dokazuje izreden porast. Še leta 1928 je delovalo na svetu le 46 komunističnih partij s skupno okoli dva milijona članov, danes pa delujejo komunistične partije v 88 deželah, število njihovih članov pa je doseglo 42 milijonov.

Porazdelitev tega števila po deželah seveda ni enakomerna: v deželah, kjer je na oblasti delavski razred, štejejo komunistične partije skupno okoli 30 milijonov članov, medtem ko je ostalih 12 milijonov razdeljenih na ves ostali svet. V Zahodni Evropi spada med najmočnejše partije KP Italije, ki si je pri lanskih volitvah priborila 166 sedežev v parlamentu in 85 sedežev v senatu. V mnogih deželah pa se število članstva bistveno razlikuje od vpliva, ki ga imajo partije v političnem in javnem življenju posamezne države.

— 1), nestranskih lista 2262 — 2 (2922 — 4).

Kakor že povedano, so to le začasni rezultati, v katerih še niso vključeni glasovi, oddani z volilnimi kartami. Zato tudi še ni znano skupno število mandatorov, ki so jih dobile posamezne stranke oziroma liste. Vendar je že po dosedanjih podatkih precej gotovo, da so socialisti v glavnem obdržali svoj položaj, medtem ko je ÖVP pridobila na račun ostalih majhnih skupin.

S PET V ŽENEVI:

Mešana komisija

OBRAVNAVA VPRAŠANJA
JUŽNE TIROLSKE

Na podlagi pooblastil, ki sta jih ob svojem zadnjem srečanju dala zunanja ministra Avstrije in Italije dr. Kreisky in Saragat, je mešana avstrijsko-italijanska komisija izvedencev v ponedeljek spet pričela s svojim delom v Ženevi. Skupina strokovnjakov, ki jo z avstrijske strani vodi poslanik Kirchschlager in z italijanske strani poslanik Gaja, ima nalogo, da prouči in izdela predloge za rešitev še odprtih vprašanj ter pripravi osnutek pogodbe, s katero bi Avstrija in Italija dokončno rešili vprašanje Južne Tirolske.

Po vesteh iz Ženeve potekajo razgovori avstrijskih in italijanskih izvedencev „v stvarnem in prijateljskem vzdušju“ ter prevladuje v krogih obeh delegacij upanje, da bo tekom širih tednov uspelo doseči sporazum, ki bo zadovoljil obe državi. Če se bodo ta pričakovanja izpolnila, predvidevala zunanja ministra Kreisky in Saragat za konec oktobra novo srečanje v Ženevi, kjer bi podpisala pogodbo, s katero naj bi bil dokončno urejen problem, ki je dolga leta bremenil odnose med Avstrijo in Italijo.

Kmetijstvo v pravo luč!

Na drugem mestu poročamo danes o »zelenem poročilu« za leto 1963 in o »zelenem načrtu« za leto 1965, ki ga je po splošnem zakonu o kmetijstvu zvezni minister za kmetijstvo in gozdarstvo predložil vladi. Poročilo in načrt je sestavila komisija, ki ji poleg ministra kot predsednika pripadajo po 2 zastopnika konference prezidentov kmetijskih zbornic, zvezne gospodarske zbornice, združenja delavskih zbornic in zveze sindikatov ter štirje kmetje oz. kmetijski strokovnjaki. Komisija je poročilo in načrt sestavila na podlagi knjigovodskih dognanj na 1800 kmetijah širom države, ki so reprezentativne tako za velikostne skupine kot za klimatska in višinska področja, ki jih imamo v državi.

Že samo, če se pogledamo v sestav komisije, spoznamo, da prisojata vlada in parlament kmetijstvu družbeni pomen, kot ga zasluži. Spoznamo, da prehajamo po malem le v čas, ko pričujemo mimo vseh strankarsko- in stanovsko političnih prerekanj okoli kmetijstva ocenjevati njegovo vlogo in vlogo kmečkih ljudi kot proizvajalcev surovin za prehrano prebivalstva doma in v svetu pravilneje, kot smo jo ocenjevali v preteklosti.

Pogled na razvoj v svetu, na več kot milijardo lačnih ljudi, na naglo naraščajoče številno prebivalstvo ter na naraščajoče poženje po dobro pogrnjeni mizi na eni, in na prve pojave nazadovanja ponudbe zlasti mesa in mleka na drugi strani, kaže vso zgrešenost gledanja na domače kmetijstvo v letih po drugi svetovni vojni. Čas in razvoj sta nas naučila, da niso imeli prav tisti, ki so naravnost smešili vlogo domačega kmetijstva in bahavo prepričevali delavce in namence, da lahko po nižjih cenah uvažamo živila in njihove surovine, kot jih moramo kupovati od domačega kmetijstva, ker imamo dosti leša in industrijskega blaga za izvoz. Danes smo že tam, ko nastajajo prve težave pri uvozu mesa, tu in tam pa tudi drugih pridelkov in ko se moramo vedno bolj trdo boriti za zunanja tržišča za naše lesne izdelke in drugo industrijsko blago. Danes smo že tam, ko zahteva inozemstvo za svoje kmetijske pridelke višje cene, kot so na domačem tržišču. Vsi ti pojavi pa so že začeli. Kako pa bo jutri in poznejše?

Ozrmo se sedaj nazaj na povojno pot in usodo domačega kmetijstva in kmečkega prebivalstva, ko je bilo v družbenem življenju vse prečesto kamen spotike. V tistih letih so v naši državi kmečki delovni ljudje dvignili proizvodnjo tako daleč, da potrebo po krušnem žitu lahko krijemo do 93%, pri krompirju do 99,5%, pri zelenjavi do 94% in pri sladkorju do 91%. V živalski proizvodnji pa ne krijemo le vseh potreb v državi, marveč smo v stanju, da lahko izvažamo meso in mlečne izdelke in da dobimo za nje dragocene devize.

Kaj bi bilo, če kmečki ljudje tega koraka v proizvodnji ne bi napravili? — Naši jedilni listi danes gotovo ne bi bili tako bogati, kot so.

In še eno. Vrednost izvoza kmetijstva in gozdarstva je s 5,5 milijardami šilingov večja, kar je vrednost izvoza vse naše industrije železa in jekla. Če pa upoštevamo, da pride od deviznega dotoka vsled turizma v državo kar precejšen del po zaslugi kmetijstva, potem pridemo do tega, da je kmetijstvo na zunanji trgovini enako udeleženo kot industrija železa in jekla ter tekstilna industrija skupno. Da daje poleg tega kmetijstvo domači industriji in trgovini letno za najmanj 12 milijard šilingov naročil, bodi zaradi popolnosti prikaza vloge kmečkih ljudi v našem družbenem življenju samo še dodatno ugotovljeno.

Ob taki vlogi pa je samo prav in nujno, da v svojem gledanju na družbo prisodimo kmetijstvu in kmečkim ljudem dostojno mesto. Kmečki ljudje so za naš gospodarski, kulturni, in socialni razvoj, za sedanje skupno blagostanje doprinesli svoj delež z brezprimernimi napori. V zadnjem desetletju so produktivnost kmetijstva povečali za 70%, čeprav je njihovo število nazadovalo za 20%. To so zmogli le z brezprimernimi fizičnimi napori, z 12 do 16 urnim delovnim dnem. Tehnična revolucija, ki je zajela vas in ki zahteva dalekosežnih preusmeritev kmetovanja, jih še vedno postavlja pred finančne probleme, katerih iz svojega ne zmorejo. Dolžni smo, celotna naša družba je dolžna, da jim seže pod rame in da vzame resno njihove potrebe in zahteve, zlasti zahtevo po pravičnejši udeležbi na narodnem dohodku. To bo sicer težka pot, kajti za to, da se bo povprečni mesečni zaslužek kmečkih delovnih ljudi od 1000 šilingov približal povprečju delojemalcev v drugih poklicih, ki znaša 2319 šilingov, bo treba prispevati kmečkim ljudem še veliko pomoči v obliki subvencij, kreditov in boljših cen. To pa je stvar razumevanja nas vseh, drugače nam utegne iti enkrat slabše, kot nam gre danes.

Blaž Singer

Evropska gospodarska skupnost:

Nesoglasje v politiki do vzhodnoevropskih dežel

Da so v EGS stalna nesoglasja glede medsebojnih odnosov njenih članic, ni nič novega. Novo pa je, da je ta gospodarski blok postal neenoten tudi v vprašanju gospodarske politike do vzhodnoevropskih dežel. V tem vprašanju ima namreč Francija naenkrat popolnoma drugačno stališče kot Nemčija. Francoski zunanji minister je v zvezi z vprašanjem nove trgovinske pogodbe s Sovjetsko zvezo, do katere bo prišlo tekom oktobra, povedal, da bo vsebovala tudi dogovor o dolgoročnih kreditih, ki jih bo Francija nudila SZ.

Ta izjava je v ministrskem svetu EGS dvignila obilo prahu. Le-ta je bil namreč

mnenja, da nobena članica brez njegovega pristanka ne more nuditi »komunistični« državi dolgoročnih kreditov. Francozi pa hočejo kljub temu ili očitno mimo tega, ker si pravijo, če oni ne bodo dali Sovjetski zvezi dolgoročnih kreditov, jih bo dala Anglija ali Japonska, navsezadnje pa morebiti tudi Italija, ki bodo potem v škodo Francije tam plasirale svoje odvisno blago. Anglija in Japonska namreč že dolgo časa sodelujeta po tej poti z vzhodnoevropskimi državami in sta prvi »prekrišili« disciplino bloka proti tem deželam.

Sedaj njihovemu zgledu sledi tudi Francija. S tem je zrušena zadnja trdnjava, »antikomunističnega« bloka, ki jo je predstavljala EGS in ki se je za tako tudi imela. Trgovina je pač trgovina in njej ni mogoče postavljati umetnih pregrad, ne da bi se sam zrušil ob teh pregradah.

PONOVI GLASOVI PROTI VKLJUČITVI AVSTRIJE

Nevtralnost Avstrije ni v skladu s politično usmeritvijo EGS, vstop Avstrije v EGS kot asociirana država je v nasprotju z avstrijsko državno pogodbo, je koncem tedna zapisala »Sovjetska Rusija«, ko se je v daljšem članku bavila z vprašanjem vključitve Avstrije v skupnost zahodnoevropske šestorice.

To od sovjetske strani že večkrat poudarjeno mnenje utemeljuje list z ugotovitvijo, da je EGS najtesneje povezana z agresivnim blokom Atlantskega pakta ali NATO in da ima v okviru tega združenja nalogo, da krepí njegov vojaško-ekonomski potencial. List tudi opozarja na svoječasno izjavo umrlega avstrijskega kanclerja Raaba, ki je dejal, da bi pomenil pristop Avstrije k EGS udarec proti njeni nevtralnosti.

List se nadalje bavi tudi z zunanjo trgovino Avstrije in poudarja, da je ta enostransko orientirana. Dejstvo, da je EGS glavni trgovinski partner Avstrije, je umetno ustvarjeno. Ker odpade v trgovini Avstrije z EGS 64 % vrednosti na trgovino z Zahodno Nemčijo, zaključuje list, bi v primeru asociacije prišla Avstrija v popolni vpliv vlade v Bonnu.

VELESEJMA NA DUNAJU IN V ZAGREBU:

Zagreb presegel pričakovanja, Dunaj nezadovoljen

V nedeljo, 20. septembra, sta bila zaključena mednarodna jesenska velesejma na Dunaju in v Zagrebu. O obeh sejmih so šla v svet zaključna poročila. Medtem ko poročila o zagrebškem velesejmu pravijo, da je presegel vsa pričakovanja je z Dunaja slišati, da poslovni zaključki niso dosegli pričakovanj.

Na Dunaju je prišlo do pomembnih poslovnih zaključkov le pri konzumnem blagu. Na področju tehničnega in investicijskega blaga, čemur so prireditelji sejma posvetili glavno pozornost, ni prišlo do pomembnejših poslovnih zaključkov in so razstavljajoča podjetja zapuščala sejem z vidnim razočaranjem. Ugledni dunajski list »Die Presse« ocenjuje tak potek sejma kot razumljivo posledico dosedanjih enostranskih tendenc dunajskega velesejma, ki mu očita, da se je vse premalo brigalo za svoje poslansvo, da pospešuje predvsem trgovino in gospodarsko sodelovanje z vzhodnoevropskimi deželami.

Zagreb na svojem letošnjem jesenskem velesejmu ni le doživel rekorden obisk 1 milijon 700.000 obiskovalcev, marveč tudi rekorden obisk gospodarstvenikov 80 držav

iz vseh delov sveta. Zastopane so bile takorekoč vse pomembnejše svetovne ekonomske grupacije: GATT, SEV in EGS, poslovni krogi Sovjetske zveze in Amerike ter predstavniki 26 afriških in azijskih držav. Vsi so izražali zadovoljstvo, da je bila letos poslovna dejavnost obsežnejša in intenzivnejša kot lani. Jugoslovani so med drugim sklenili posle za 12.000 vagonov v skupni vrednosti 100 milijonov dolarjev, ki jih bodo dobavili Sovjetski zvezi, Češkoslovaški in Vzhodni Nemčiji. Poslovno združenje »Maris« iz Maribora je na sejmu dobilo naročil za 12 milijard dinarjev, »Progres Invest« pa za 10 milijard dinarjev. Uspešne poslovne pogodbe pa so sklenila tudi druga jugoslovanska podjetja zlasti iz Smedereva, Zagreba in Vogošča. Vrednost sklenjenih poslov obsega več deset milijard dinarjev.

Mesečni dohodki delojemalcev še vedno nizki

Povprečni mesečni zaslužek delojemalcev v naši državi znaša 2319 šilingov. Do te ugotovitve so prišli statističarji, ko so za 1. februar 1964 ugotavljali povprečne zaslužke starostno zavarovanih delojemalcev. Zbrani pregled kaže, da so pri zasluškah velike razlike tako med zasluškami moških in zasluškami žensk kakor tudi med zasluškami po zveznih deželah.

Povprečni zaslužki moških nameščencev in delavcev so navadeni z 2691, oni žensk pa s 1765 šilingov. Povprečje zaslužkov delavcev znaša pri moških 2475, pri ženskah pa 1524 šilingov, v skupini nameščencev pa zaslužijo moški mesečno povprečno 3273 in ženske 2157 šilingov. Najvišje zaslužke v državi imajo delojemalci podjetja Austria Tabakwerke, kjer zaslužijo moški v povprečju 4557

šilingov, medtem ko imajo kmetijske delavke na Stajerskem s 1062 šilingi najnižje zaslužke v državi.

Velika je tudi razlika med zasluškami delojemalcev, ki so zavarovani pri pokrajinskih bolniških blagajnah in med onimi, ki so zavarovani pri kmetijskih bolniških blagajnah. Prvi zaslužijo v povprečju 2125, drugi pa komaj 1624 šilingov.

Po zveznih deželah gledano zaslužijo delojemalci na Predarlskem največ. Njihovo mesečno povprečje znaša 2555. Najnižje zaslužke so zabeležili na Gradiščanskem s povprečjem 1752 šilingov mesečno na delojemalca. Koroška stoji na predzadnjem mestu, kajti pri nas so povprečni zaslužki 1. februarja znašali le 2102 šilinga mesečno.

POŠIROKEM SVETU

BEOGRAD. — Po svojem uradnem obisku je etiopski sear Haile Selasie v torek prispel na prvi obisk v Jugoslavijo, kjer ga je sprejel predsednik SFRJ Tito. Cesar Haile Selasie je letošnji kandidat za Nobelovo nagrado za mir, za katero ga je predlagala skupina 50 pariških profesorjev. Omenjena nagrada etiopskemu suverenu bi bila zasluženo priznanje človeku, ki je vse svoje življenje posvetil boju za ohranitev miru in kolektivno varnost v svetu, državniku, ki je na mnogih mednarodnih konferencah pogumno branil pravico do svobode in neodvisnosti.

ATENE. — Grški zunanji minister Kostopoulos je izjavil, da Grčija zaradi Cipra Turčiji ne namerava napovedati vojne. Čakali bomo sklepe OZN, je dejal minister Kostopoulos in poudaril, da Grčija zupa svetovni organizaciji. Dejaj je, da ni nevarnosti vojnega spopada med Grčijo in Turčijo, če Turčija Cipra ne bo napadla.

SKOPJE. — Pod pokroviteljstvom jugoslovanske vlade, UNESCO in razširjenega programa tehnične pomoči Združenim narodom je bil te dni v Skopju mednarodni simpozij za inženirsko seizmologijo, katerega se je udeležilo okoli 200 strokovnjakov za seizmično graditev iz vseh delov sveta. Na tem velikem mednarodnem zborovanju je sodelovalo tudi več jugoslovanskih znanstvenikov, ki proučujejo seizmološke, geološke in druge pojave v skopski kotlini po lanskoletnem katastrofalnem potresu.

FRANKFURT. — V zahodnonemškem mestu Frankfurtu na Maini so organizirali velike protivojaške demonstracije, katerih se je udeležilo več tisoč ljudi. Sodelovali so tudi skupine iz Hamburga, Porurja, Posarja in drugih delov Zahodne Nemčije.

BOSTON. — Neodvisni republikanski časopis »Boston Herald«, ki je v zadnjih stoletjih vedno podpiral republikanske kandidate, je sklenil, da ne bo več podpiral sedanjega republikanskega kandidata za predsedniške volitve Goldwaterja. Proti Goldwaterju so se v zadnjem času izrekli tudi mnogi ugledni republikanci, ki se ne strinjajo z njegovo politiko.

WASHINGTON. — Nekateri ameriški listi izražajo zaskrbljenost sprito vest, da so ameriške letalske sile v Tonkinškem zalivu dobile pooblastila, da »preganjajo vsiljiva letala, če je treba, tudi čez ozemlje Severnega Vietnama in LR Kilaške. To neodgovorno ravnanje — piše »Washington Post« — utegne roditi hude mednarodne posledice.

KÖBENHAVN. — Ker opozicijski stranki liberalcev in konservativcev nista hoteli sodelovati v novi danski koalicijski vladi, je predsednik vlade Krag sestavil manjšinsko vlado, v kateri so samo zastopniki socialdemokratske stranke. Formalno se nova danska vlada ne bo opirala na večino v parlamentu, v katerem imajo socialni demokrati 76 od skupno 179 poslaniških mest, vendar pa pričakujejo, da bodo vladno politiko v večini vprašani podpirali tudi zastopniki socialno-liberalne stranke, ki so bile doslej v koaliciji, ter poslanci socialistične ljudske stranke.

NEW YORK. — Predstavniki 57 afriških in azijskih držav so poslali generalnemu sekretarju OZN U Tanu spomenico, v kateri ga opozarjajo na ravnanje newyorških rasistov s člani misij teh držav. Spomenica vsebuje zahtevo, da morajo ameriške oblasti zagotoviti varnost diplomatov iz azijskih in afriških držav. Če bodo ti diplomati še naprej izpostavljeni rasističnim izpadom, potem bodo sprožili to vprašanje na prihodnjem zasedanju Generalne skupščine OZN.

RIM. — Rimski novinarji, ki spremljajo delo ekumenskega koncila, so bili močno presenečeni, ko se je pred katedralo sv. Petra ustval avto, ki ga je vozil komunistični poslanec Giancarlo Pajetta. Njihovo presenečenje pa je bilo še večje, ko je iz avtomobila stopil etiopski škof iz Asmare. Izkazalo se je, da je škof zamudil avtobus, ki vozi udeležence na zasedanje koncila, ker pa ni hotel zamuditi tudi zasedanja, se je poslužil avtostopa. Dvignil je roko in prvi, ki se je ustavil s svojim avtomobilom, je bil komunistični poslanec.

VARSAVA. — V Varšavi je bilo mednarodno zborovanje, na katerem so govorili o udeležbi bivših borcev v prizadevanjih za ohranitev miru in za miroljubno sožitje v svetu. Zborovanja so se udeležili predstavniki mnogih organizacij borcev kakor tudi združenj bivših taboriščnikov in žrtev fašizma iz Sovjetske zveze, Poljske, Jugoslavije, Francije, Danske in drugih držav.

DUNAJ. — Na povabilo avstrijskega pravosodnega ministra dr. Brode je v ponedeljek prispel na uradni obisk v Avstrijo poljski pravosodni minister dr. Rybicki.

VATIKAN. — Papež Pavel VI. je poslal katoliški škofiji Banjaluke, ki jo upravlja škof monsignor Piliher, dva milijona dinarjev za obnovo pravoslavne cerkve, katero so med drugo svetovno vojno porušili fašisti Ante Paveliča, ki so ubili tudi takratnega škofa pravoslavne cerkve Platonu.

WASHINGTON. — V Ameriki je bila objavljena poročila posebnega odbora, ki je več mesecev raziskovalo ozadje lanskoletnega atentata na predsednika Kennedyja. Uradno sicer trdijo, da pride kot atentator v poštev samo Oswald, toda poročila je pustilo mnogo vprašanj brez odgovora, tako da v mednarodni javnosti prevladuje mnenje, da je v zvezi z atentatom ostalo še marsikaj nepojasnjenega. Vsekakor je predsednik Johnson na podlagi tega poročila ukazal reorganizacijo ameriške varnostne službe, ker je postalo jasno, da ni napravila vsega za varnost bivšega predsednika Kennedyja.

PARIZ. — Tri francoske levičarske stranke so se združile in bodo skupno podprle socialističnega kandidata Deferreja pri predsedniških volitvah spomladi 1965. Sedanje politiko predsednika de Gaulleja so ostro napadle in označile njegovo atomsko silo kot »nevarno in neučinkovito«.

DUNAJ. — Celovški policijski direktor Anton Straka je bil odpoklican v notranje ministrstvo kot svetovalec novega notranjega ministra Cretella v vprašanih organizacije eksekutive.

COCHABAMA. — Med svojim potovanjem po latinsko-ameriških državah je francoski predsednik de Gaulle izredno strogo zastražen. Za njegovo varnost skrbijo okoli 6000 policajev, vojakov in pripadnikov drugih varnostnih organizacij.

Novo šolsko leto

zastavlja naloge otrokom in tudi staršem

Že v eni zadnjih številke našega lista smo na tem mestu govorili o spremembah, ki nastanejo tako za otroke kot tudi za starše z začetkom novega šolskega leta. Šolsko leto se ne začne le za otroke, marveč tudi za starše. Kajti šolski uspehi otrok so v veliki meri odvisni od staršev. Spretni starši pomagajo k uspehu tudi manj nadarjenemu otroku, nasprotno pa lahko nespretni starši uničijo najbolj bleščečo nadarjenost. Zato se morajo starši zavedati vloge, ki jo ima šola v otrokovem življenju, in napore, ki ga šola zahteva od njega.

Šola je okolje, v katerem otrok »dela«. Trideset in več ur pouka na teden, ki jim moramo pristeti še čas za naloge in učenje, se približujejo že delovnemu času odraslega človeka. Ali lahko uspejo v poklicu, ki ga ne marajo? Ne! Tudi otrok mora ljubiti svoj »šolski poklic«, da bo lahko dosegal uspehe. Zato si morajo tudi starši — poleg učiteljev — prizadevati, da prikažejo otroku šolsko delo v zanimivi luči.

Velika preizkušnja za starše so domače naloge. Nekateri otroci starše naravnost zlorabljajo, da jim kar v celoti pomagajo sestavljati naloge. To delajo iz raznih vzrokov: imeti hočejo čim prej mir ali pa se jim otrok smili in ga hočejo prej »oprostiti« delo in skrb. Posledica take domače pomoči pa je, da otrok ne napreduje v šoli. Tak otrok se sploh ne bo več trudil, saj ve, da bo rešitev prišla še pravi čas. Zakaj bi napenjali možgane, saj bo vendar vse povedala mamica. Grešijo pa tudi prestrogi starši, ki hočejo otroku vsiliti prebiter ritem dela. Nekateri otroci so pri delu pač počasni in se bodo zmedli, če jih bomo priganjali.

Dobro je, če otroka takoj od vsega začetka navadimo na organizirano delo. Otrok naj začne ob določeni uri, naj ne zavlakuje in ne izgublja časa po nepotrebnem. Razen tega moramo otroka za čas, ko se uči, spraviti na varno pred malim bratcem, pa tudi pred radiom in televizijo.

Starši morajo biti vse leto seznanjeni z otrokovimi nalogami in naj se odkrito pogovore z otroki o njihovih težavah. Če bodo starši pokazali zanimanje za otrokovo delo, se bo otrok potem sam zatekel k njim po nasvet.

Glede šolskega dela lahko razdelimo otroke na dve kategoriji: na površne otroke in na počasne. Površne lahko precej hitro ozdravimo s tem, da ga nadzorujemo in ga — če je potrebno — prisilimo, da napravi celo nalogo še enkrat. Prihodnjič bo že bolj pazil. Počasnega otroka pa nima pomena priganjati. Raje nadzorujemo začetek dela; če bo pravilno začel, smo lahko brez skrbi, da bo tudi nadaljeval v redu. Vendar mu ne smemo pustiti preveč časa na razpolago, da ne bi postal še bolj počasen pri delu. Počasnost je neke vrste pomanjkanje volje, kar lahko razložimo otroku, da ga s tem nekoliko spodbudimo.

Otrok prebije velik del prostega časa s svojimi šolskimi tovariši. Teh ne gre podcenjevati, saj je njihov vpliv na otroka pogosto večji kot vpliv staršev. Prisotnost dobrega prijatelja ali prijateljice v šoli je včasih za otroka odločilnega pomena, posebno če je občutljiv in vase zaprt. Ni potrebno, da otroka, ki gre prvič v šolo, spremite prav do šolskih vrat in mu pripravite ganljivo slovo; raje ga pošljite v šolo skupaj z njegovim malim prijateljem iz sosesčine.

Ponavljjanje razreda je dober, čeprav neprijeten in drag nauk. Nauk za otroke, če je med zadnjim letom lenaril, nauk za starše, če so pretiravali glede otrokovih sposobnosti. Ponavljjanje je vedno težka preizkušnja. To pomeni, priznati neuspeh ali nesposobnost. Samoljubnost staršev in otrok je pri tem hudo prizadeta. Toda ne pozabite, da ranjeno samoljubje vodi k najhujšim neumnostim, neprestanemu vznemirjenju in grenkim očitkom. Torej proč s samoljubjem, namesto tega raje pomagajte otroku, da si bo za prihodnje šolsko leto zastavil cilj — biti med najboljšimi.

Nad vse važna za otrokov uspeh pa je dobra volja staršev. Kako naj otrok uspešno dela, če neprestano pričakuje, da bo zmerjan ali celo tepen? Seveda, starši imajo pravico, da se vznemirjajo: saj je od otrokovega uspeha v šoli v mnogočem odvisno njegovo nadaljnje življenje. Vendar pa za otroka gotovo ne bodo dobre posledice, če bodo starši svoj nemir prenašali nanj. Otroku si prizadeva, da bi uspel in zaslužil pohvalo. Hoče ugajati staršem in učitelju. Če se mu bo zdelo, da ne more nikogar zadovoljiti, bo popolnoma odpovedal. Zato ga nikdar ne popravite tako daleč z večnimi očitki. Ne štedite s pohvalami njegovih uspehov in brzdajte svojo živčnost.

Slovenska založba pripravlja dostojno počastitev Prešerna in njegovega dela

Založba Obzorja v Mariboru se je odločila, da bo v letih 1966—1969 izdala delo Franceta Prešerna v petih knjigah, v katerih bodo zajeta vsa dosedanja proučevanja in dognanja na področju prešernoslovja, vse pesnikovo delo in vse, kar je z njim v zvezi. Izdaja Prešernovega dela bo v vsebinskem in znanstveno-kritičnem pogledu imela tak obseg in tako obliko, da bo dostojno počastila prvaka slovenskega umetniškega pesništva ter ustvarjalca slovenskega kulturnega in političnega programa; hkrati pa bo to delo postavilo Prešernovo življenje in njegovo pesem na ustrezno mesto v slovenskem in svetovnem kulturnem in družbenem dogajanju njegove dobe in naše sedanjosti.

Za izdajo Prešerna, ki bo edinstvena tako po vsebini kakor tudi po ureditvi in opremljenosti, je založba pridobila znanega prešernoslovca prof. dr. Antona Slodnjaka, pesnika in proučevalca Prešernovega pesniškega jezika Rada Bordona ter bibliografa Štefko Bulovec. Načrt oziroma okvir za to knjižno izdajo predvideva naslednjih pet knjig:

● PREŠEREN — PESNITVE IN PISMA

Knjiga bo vsebovala celotno doslej že znano pesnikovo delo, pesmi, prevode, prepisnitve, priredbe in zapise ljudskih pesmi ter vse pomembne variante pesni kakor tudi vso korespondenco; poleg tega bodo v knjigi tudi doslej še neobjavljene pesmi ter nekaj novega pesniškega gradiva.

● O PREŠERNOVEM DELU

Ta knjiga bo vsebovala temeljite komentarje k vsemu v prvi knjigi objavljenemu Prešernovemu delu ter razpravo »Prešeren in njegovo mesto med slovanskimi in neslovanskimi literaturami sveta«. Razlage prešernovega teksta bodo vsebovale tudi orise obdobja pesnikovega življenja in okolja ter podobe pesnikovih sodobnikov doma in v svetu, prikaze tedanjih kulturnih in družbenih razmer, pričevanja pesnikovih sodobnikov itd.

● PREŠEREN V SVETOVNIH JEZIKIH

To bo antologija najboljših prevodov Prešernovih pesnitev v ruskem, angleškem, francoskem, italijanskem, nemškem in španskem jeziku z dodatnim prevodom v esperantu in latinščini. V dodatku bodo zbrani biografski podatki o prevajalcih, pojasnila o prevodih kakor tudi večjezični slovarček, ki bo vse tuje besede, uporabljene v objavljenih prevodih, tolmačil s Prešernovim besediščem.

● PREŠERNOV UMETNIŠKI JEZIK

Knjiga bo na prvem mestu obsegala slovar Prešernovega besedišča z ustreznimi razlagami. Slovar bo zasnovan po jezikovnih oblikah, kakor bodo uporabljene v prvi knjigi. Slovar Prešernovih rim bo zajel vse rime, ki jih je uporabljal pesnik. Dopolnilo slovarjema bo razprava »Prešernov umetniški jezik«, ki bo osvetljevala Prešernovo ustvarjalnost na področju slovenskega jezika in iz tega izhajajočega pesniškega ustvarjanja.

● PREŠERNOVA BIBLIOGRAFIJA

Število bibliografskih enot gre v tisoče in so razdeljene na razdelke: rokopisi, objave, prevodi, literatura, leposlovne upodobitve in uglasbitve ter kot dopolnilo še likovne upodobitve pesnika ali njegovega dela.

Prve tri knjige bo pripravil prof. dr. Slodnjak s sodelovanjem Bordona, četrto knjigo pripravljata Bordon s Slodnjakovim sodelovanjem, peta knjiga pa je dolgoletno, skorajda življenjsko delo Štefke Bulovec.

Slovenski šolski muzej

Med ustanovami, ki služijo slovenski kulturi in zgodovini slovenskega naroda, je nedvomno velikega pomena tudi slovenski šolski muzej v Ljubljani, kateri hrani dokumente in najrazličnejše podatke o šolstvu na Slovenskem, skratka o problematiki vzgoje in pouka med Slovenci. V njem se kopiči gradivo o šolstvu na slovenskem ozemlju od prvih početkov do današnjih dni.

V muzejski knjižnici so police polne knjig in tiska, ki je v zvezi s šolstvom. Okoli 30.000 del obsega danes ta zbirka. Med knjigami v latinskem jeziku je dragocena inkunabula iz leta 1468; zanimiva je tudi slovenska knjiga Thomasha Kempensarja Bukve s tablo teh pushtabov, stara nad dvesto let; zbrane pa so seveda tudi Pohlino, Metelkove, Močnikove, Miklošičeve, Janežičeve, Slomškove, Praprotnikove in druge šolske knjige iz preteklosti in sedanjosti.

Prav tako kakor knjižnica, so tudi ostale zbirke muzeja bogate po obsegu, pestre po vsebini in izredno zanimive po svojem pomenu. Tu so številni fascikli z

arhivskim dokumentacijskim gradivom, z uradnimi šolskimi spisi, listinami in tiskovinami iz obdobja terezijanskega in jožefinskega šolstva do obdobja nove Jugoslavije; tu so mape s podatki iz šolske kronike za osnovne, strokovne, srednje in druge vrste šol ter vse muzealije, pomembne za študij razvoja šolstva. V muzeju je shranjeno vse, kar spada v miselni in stvarni svet šole od Splošne šolske naredbe iz leta 1774, katalogov in investij ter vabil k javnim izpitom iz prejšnjega stoletja, pa do nekdanje šolske table, katedra, torbice ter nad sto let starega črnilnika. V zemljepisni zbirki so stari atlasi in stenski šolski zemljevidi ter še mnogo zanimivega.

Kakor je zanimiva vsebina, pa je pestra tudi zgodovina slovenskega šolskega muzeja. Muzej je bil ustanovljen leta 1898, potem ko so imeli take muzeje že v različnih evropskih in ameriških mestih. Pred tem časom so slovenski učitelji priredili samostojne razstave učil v Ljubljani, Gorici in Mariboru ter stalno razstavo učil v Krškem in potem na Ledinu v

Ljubljani. Pobudnik za ustanovitev šolskega muzeja je bil slovenski učitelj Jakob Dimnik. Muzej naj bi imel štiri oddelke, ki bi obsegali: literarne proizvode slovenskih učiteljev, učila, zgledne izdelke učencev ter šolske potrebščine. On sam je napravil načrt zanj, zbiral gradivo, pripravil razstavo in uredil muzej. Oskrbel mu je tudi prostore in otvoritev je bila nadvse slovesna. V začetku je bilo navdušenje veliko, pozneje pa za muzej ni bilo pravega zanimanja niti pri prosvetnih delavcih niti pri oblasteh. Niso mu oskrbeli stalnih prostorov, temveč so ga selili iz šole na šolo, v privatno hišo in nazadnje na ljubljanski grad, kjer je bil dobesedno osamljen. Tako se je izgubilo in pokvarilo precej dragocene gradiva. Ko so leta 1910 končno preselili muzej v gradu v kleti Učiteljske tiskarne, pa je to pomenilo več ali manj njegov konec.

Med prvo svetovno vojno je misel na šolski muzej povsem zamrla in so se pobude za obnovitev takega muzeja pojavile šele leta 1938. Zanj so se zavzeli vidni prosvetni in znanstveni delavci, pa tudi prosvetna oblast, ki je razposlala vsem vrstam šol

okrožnice, naj sodelujejo pri zbiranju gradiva za šolski muzej. Najprej je bil urejen oddelek za ljudske šole, začeli pa so zbirati tudi gradivo za srednje in meščanske šole, ko je delo prekinila druga svetovna vojna. Po osvoboditvi se je delo v šolskem muzeju spet začelo in je v njem zdaj zbrano gradivo za celotno šolstvo na slovenskem ozemlju, vključno gradivo o šolstvu med okupacijo.

Od jenseni leta 1953, ko se je muzej preselil v svoje sedanje prostore na Poljanski cesti, pa do uradne otvoritve 4. marca 1954 je bilo treba opraviti izredno naporno delo: adaptirati prostore ter preseliti in ponovno urediti gradivo. Ker so prostori precej tesni, ureditev seveda še ni takšna, kakršna bi morala biti po načrtu muzeja. Vendar je tudi na majhni površini muzejskih prostorov vsaka stvar našla svoje mesto, medtem ko načrt predvideva, da bodo v doglednem času vsaj najznačilnejše dokumente preteklosti prenesli iz zaprtih omar in polic v steklene vitrine za stalne razstave, ob katerih bodo obiskovalci muzeja lahko delali primerjave med šolstvom nekdanj in danes. (»Delo«)

„Praznik glasbe“

Dvajsetdnevno gostovanje milanske Scale v Sovjetski zvezi se je spremenilo v pravi »praznik glasbe«. Ne samo, da so bile vstopnice za vsa gostovanja italijanskih umetnikov razprodane že cel mesec pred prihodom gostov; tudi pri posameznih predstavah je navdušenje publike presegló vsa pričakovanja. Moskovčani so s tem dokazali, da gre za umetniški dogodek, ki se le redkokdaj ponovi. Skratka, ne pomnijo, da bi se operna sezona v sovjetski prestolnici kdaj začela s takim uspehom.

Gostovanju italijanskega opernega ansambla je tudi sovjetski tisk posvetil izredno veliko pozornost in so vodilni listi objavljali dolga poročila in nadvse pohvalne ocene. Ne glede na to, kakšna je situacija v italijanskem kulturnem življenju, je zapisala moskovska »Pravda«, umetniki milanske Scale so pokazali, da velike tradicije nacionalne umetnosti živijo in da bodo živele tudi v prihodnosti.

no vrednost, predvsem pa bo delo spomenik trajne vrednosti največjemu slovenskemu pesniku — postavljen ob 120-letnici izida njegovih »Poezij«.

Skrbi ameriške kinematografije

Ameriški filmski proizvajalci se čedalje bolj zaskrbljeno sprašujejo, kakšna bo nadaljnja usoda ameriške kinematografije. Ob koncu druge svetovne vojne je bil ameriški film neomejen gospodar na vseh svetovnih tržiščih, danes pa se mora za svoj obstoj boriti celo doma v Ameriki, kajti tudi ameriški trg v zadnjih letih preplavljajo tuji filmi, ki ogrožajo domačo proizvodnjo.

Kaj je vzrok nazadovanja ameriškega filma? Odgovor, ki ga dajejo strokovnjaki, je zelo enostaven: Američani so zgubili prvo mesto tako v filmski tehniki, kakor tudi v kakovosti in zvezdništvu. Posamezni evropski producenti, med njimi je treba zlasti omeniti Italijane, so že davno dosegli »enakopravnost« z ameriškimi, v vlaganju kapitala v proizvodnjo pa so jih celo prekosili. Evropejci in Japonci so se boljše prilagodili napredku tehnike v zadnjih letih, poleg tega se Evropa uveljavlja tudi s svojimi filmskimi zvezdniki, ki prekašajo ameriške. Z druge strani pa ameriški igralci beže pred ameriškimi obveznostmi in raje nastopajo v evropskih filmih.

Vse to olajšuje prodor evropskih filmov tudi na ameriško tržišče. V zadnjem času evropski producenti z vedno večjim uspehom dokazujejo, da znajo boljše organizirati in racionalizirati filmsko proizvodnjo — z manjšimi in pokretnejšimi ekipami, torej tudi z manjšimi stroški; potokli pa so tudi rekorde ameriških filmskih spektaklov z več tisoč statisti in stotinami konj.

Založništvo in tisk v Jugoslaviji leta 1963

Statistični urad je objavil podatke o založniški dejavnosti v Jugoslaviji leta 1963, iz katerih je razvidno, da so jugoslovanske založbe izdale tekom lanskega leta 6391 knjig v skupni nakladi 45.676.000 izvodov. Poleg tega je izšlo še 9 knjig z naklado 46 tisoč izvodov v koprodukciji s tujimi založbami. Od teh knjižnih izdaj je na Slovenijo odpadlo 806 knjižnih del s skupno naklado 4.432.000 izvodov.

Časnikov in revij je lani izšlo v Jugoslaviji 1042, katerih naklada je dosegla skupno nad 675 milijonov izvodov. Samo v Sloveniji je izšlo 151 časnikov in revij v skupni nakladi 85.940.000 izvodov. Med temi je bilo 49 občasnih listov in 60 mesečnikov v 3,5-milijonski nakladi, dalje 12 štirinajst-dnevnikov, 25 tednikov (naklada nad 22 milijonov izvodov), 2 lista sta izhajala enkrat ali večkrat tedensko, trije pa so dosegli skupno naklado 51,6 milijona iztisov.

Bolezen prekine dopust

Avstrijski parlament je 2. junija 1964 sklenil zakon, po katerem bolezen prekine dopust. Namen zakona je, da po eni strani omogoči delojemalcem dejanski oddih v času dopusta, po drugi pa prepreči zlorabo tozadevnih predpisov. Ker je dobro, da je z določili zakona seznanjeno tudi naše prebivalstvo, si jih bomo v naslednjem nekoliko podrobneje ogledali.

- Kakšne vrste obolenj in bolezni prekinajo dopust?

Zakonodajalec je načelno določil, da pri obolenju delojemalca na dopustu, ki traja več kot tri dni, delovni dnevi ko je bil za delo nesposoben, ne smejo biti všteti v dopust, če obolenje ali nezgoda nista posledica njegovega namernega ali zamiknega zadržanja. To določilo velja le za obolenje v tuzemstvu, medtem ko za obolenje med dopustom v inozemstvu velja določilo le za tisti čas, ki ga je zaradi bolezni ali nezgode prebil v bolnišnici. Če je obolenje posledica pridobitnega dela, ki ni v skladu z namenom dopusta, gornja določila ne veljajo.

Kot obolenje, ki prekine dopust, veljajo le bolezni, vsled katerih delojemalec v smislu bolniškega zavarovanja ni sposoben za delo. To pa je, če obstoja nevarnost, da se njegovo zdravstveno stanje vsled dela poslabša in če je nesposobnost za delo posledica bolezni. Nesposobnost za delo mora ugotoviti zdravnik.

- Kako se mora zadržati dopustnik v primeru obolenja?

Delojemalec je v tem primeru dolžan, da po treh dneh o svojem obolenju takoj obvesti delodajalca. Če je obolenje takega značaja, da mu tega ne dopušta, mora delodajalca obvestiti, čim je za to sposoben. Ko je spet nastopil službo, mu mora predložiti zdravniško potrdilo o bolezni ali pa potrdilo pristojne bolniške blagajne. Če teh dveh obveznosti ni izpolnil, zapade pravico do nadomestnega dopusta za dni svojega obolenja na dopustu.

Zdravniško potrdilo ali potrdilo bolniške blagajne mora vsebovati začetek, trajanje in vzrok nesposobnosti za delo. Pri obolenju ali nezgodi v inozemstvu, mora delojemalec namesto zdravniškega potrdila predložiti potrdilo iste vsebine od bolnišnice, kjer je bil v oskrbi.

- Nastop službe po dopustu in določila glede plače oz. prispevka bolniške blagajne.

Čim je potekel dopust oz. je delojemalec spet sposoben za delo, mora takoj nastopiti službo. Izpadli dopust mu mora delodajalec po možnosti odobriti še v tekočem letu, seveda če to razmere v podjetju dovoljujejo.

Za čas nesposobnosti za delo delojemalec, ki sodi v skupino delavcev, nima pravice do plače, ki odpade na tiste dni dopusta, marveč le do prispevka, ki mu ga v primeru nesposobnosti za delo plačuje bolniška blagajna ali pa delojemalec, če je to v delovni pogodbi tako določeno. Za nameščence to določilo skoraj ne pride v poštev.

- Posebna določila za gradbene delavce.

Dopust gradbenih delavcev ureja poseben zakon. Če postane gradbeni delavec na dopustu nesposoben za delo vsled obolenja ali nezgode, potem mu mora — če je izpolnil gornje pogoje — delojemalec ob koncu delovnega razmerja zaradi tega odpade dni dopusta vpisati v dopustni knjižici v dobro.

- Določila tega zakona pri njihovem izvajanju ne smejo biti v škodo delojemalca omejena ali celo preključena. Določila veljajo za delojemalce in vajence, za katere veljajo določila zakona o dopustu delavcev, zakona o dopustu gradbenih delavcev, zakona o hišnih pomočnicah in hišnih nameščencih, odredbe o hišnikih, zakona o šoferjih privatnih motornih vozil, zakona o nameščencih, zakona o kmetijskih nameščencih, zakona o gledaliških igralcih, zakona o novinarjih in zakona o delavcih, ki delajo za podjetja doma.

Prihodnji plemenski sejmi

V sredo, 7. oktobra 1964, bo v Leobnu plemenski sejem za biko, krava in telica simodolske pasme. Ponudba: 50 bikov in 250 visoko brejih krav in telic.

V sredo, 7. oktobra 1964, bo v Spittalu plemenski sejem za ovne. Ponudba 60 ovnov.

V petek, 9. oktobra 1964, bo v Št. Vidu ob Glini plemenski sejem za merjase in breje svine nemške plemenitve in podeželske pasme.

Prijateljski obisk iz Kranja v Železni Kapli

V petek minulega tedna je na povabilo župana, deželnega poslanca Josefa Lubasa, prišla v Železno Kaplo-Belo na prijateljski obisk delegacija občinske skupščine Kranj pod vodstvom predsednika Marjana Koširja. Delegacija je s tem vrnila obisk občinskemu odboru Železne Kaple-Bele, ki je bival v Kranju za časa Gorenjskega sejma.

Občina Železna Kapla-Bela je svoje sosede na Jezerskem sedlu sprejela zelo prijateljsko in jim pripravila zelo pester spored bivanja. Gospe iz Kranja so si ogledali komunalne ustanove v občini, zlasti novo poslopje, kjer je sedež občine in gasilski dom, nadalje otroški vrtec, glavno šolo in naselje na Kompoševi ravni, ki je v gradnji. Po ogledu modernega žagarskega podjetja grofa Thurna so se gostje zanimali za turistične ustanove in zanimivosti ter se skozi prelepo solesko podali v Korte.

Zvečer je župan Lubas ob navzočnosti okrajnega glavarja iz Velikovca, dvornega svetnika Wagnerja, priredil večerjo in ob tej priložnosti dal izraza svojemu veselju nad prijateljskim sožitjem na meji in nad razvijajočim se dobrososedskim sodelovanjem med obema občinama. Predsednik kranjske občinske skupščine je prav tako naglasil te momente in opozoril še na tesne vezi med prebivalstvom to in onstran Jezerskega v preteklosti. Po nagovorih je sledila izmenjava daril in sklopljeno predavanje o zanimivostih Železne Kaple in Podjune. Drugi dan so kapelški občinski odborniki popeljali svoje goste po Podjuni in jim razkazali njene zanimivosti.

Naši kmetje stremijo za gospodarskim napredkom

Obiska pri Ovniču v Žužalčah se je udeležilo nad 100 kmetov od Zila do Žvabeka

V Žužalčah v bekštanjki občini je bilo zadnje nedeljo popoldne živahno kot redkokdaj. Nad 30 avtomobilov je med poldrugo in drugo uro prispelo v vas in zasedlo takorekoč vsa dvorišča. Nad 100 kmetov in kmečkih gospodinj od Zahomca do Žvabeka je sledilo povabilu Slovenske kmečke zveze na obisk pri Ovniču, da si ogledajo v resnici vzorno urejeno kmetijo Lojze Trunka, podpredsednika Slovenske kmečke zveze, svetnika okrajne kmečke zbornice in občinskega poverjenika za kmetijstvo.

Nedeljski obisk naših kmetov pri Ovniču je bil šestinštirideseti, ki ga je Lojze Trunka sprejel na svoji kmetiji. V poznih popoldanskih urah pa mu je sledil sedeminštirideseti, ko so se oglasili na kmetiji profesorja za živilorejo Biotehnične fakultete Univerze v Ljubljani ing. Jelačin in ing. Eiselt ter sekretar fakultete Lapajne.

Skupina Slovenske kmečke zveze je bila močno zastopana po kmetijah občin Pliberk, Bistrica nad Pliberkom, Železna Kapla-Bela, Galicija, Svetna vas, Bilčovs, Loga vas, pa tudi iz ostalih občin ni manjkalo udeležencev, ki so se hoteli na lastne oči prepričati, kako sodobno intenzivno in racionalno kmetuje Lojze Trunka. Na kmetiji je udeležence najprej pozdravil tajnik Slovenske kmečke zveze in jim predstavil Lojze Trunka, ki je zatem povzel besedo in jim na kratko orisal svojo kmetijo in njeno gospodarsko smer v proizvodnji. Po tem uvodu so si udeleženci ogledali travnike, kjer je bil pripravljen peli odkos za nakladanje, Lojze je prišel z vozom samonakladalnikom in razkladalnikom, ki je brezhibno naložil ovenelo travo, jo zapeljal do „Alkosila“ in jo tam v enem mahu zložil. Ko jim je Lojze demonstriral polnjenje „Alkosila“, so se v

dolgi vrsti podali na ogled silaže in praznjenja „Alkosila“ ter gaveje živine in hleva. Po tem ogledu je bilo na dvorišču „zaključno zborovanje“, kjer sta Lojze in tajnik Slovenske kmečke zveze obravnavala celo vrsto vprašanj, s katerimi so jih udeleženci naravnost zasuli.

Popoldanske ure so naglo potekle in treba se je bilo vračati spet domov, kjer je čakalo vsakodnevno hlevsko delo. Z globoko hvaležnostjo Trunku, da jim je zgledno pokazal, kako je treba kmetovati v moderni industrijski družbi, se je vsak vračal domov in med poljo že koval načrte, kako bi tudi on po malem lahko sledil njegovemu zgledu, kako bi poenostavil svojo kmetijo, kako bi intenziviral proizvodnjo in olajšal delo, skratka, kako bi uredil svojo kmetijo, da ne bi živel zgolj za to, da dela, marveč da bi delal za to, da bi živel.

VABILO

Harmonikaški zbor „Slovenski dom Triglav iz Karlovca“

gostuje
v soboto, 3. oktobra 1964, ob 19,30 uri
v dvorani gostilne SCHUTZ v Škoficah
v nedeljo, 4. oktobra 1964, ob 14,00 uri
v dvorani pri cerkvi na Radišah
K udeležbi od blizu in daleč vabita

SLOVENSKO PROSVETNO DRUŠTVO „EDINOST“ V ŠKOFICAH
SLOVENSKO PROSVETNO DRUŠTVO RADISE

Novi predpisi v cestnem prometu

Včeraj, 1. oktobra 1964, je stopila v veljavo novela k zakonu o prometu. Ta novela vsebuje vrsto važnih sprememb dosedanjih predpisov v cestnem prometu. Najvažnejše med njimi so:

- USTAVLJANJE: Vozač lahko prekine vožnjo in zapusti vozilo za 10 minut.
- PARKIRANJE: Vozač ustavi vozilo in ga zapusti za več kot 10 minut.
- SPREMEMBA SMERI VOŽNJE: Tudi zaključek spremembe smeri vožnje je treba naznaniti, prav tako tudi spremembo traku proge.
- UVRŠČANJE NA KRIŽIŠČIH: Če vozimo v isti smeri naprej, lahko ostanemo na vsakem traku proge. Če zavijemo levo, moramo spraviti vozilo na trak, ki je najbližji sredini proge, če pa zavijemo desno, moramo spraviti vozilo na skrajni desni trak proge.
- ZAVIJANJE LEVO NA KRIŽIŠČIH: Levo zavijemo pred središčem križišča, če oznaka na cesti ne zahteva drugače.
- PREHITEVANJE: Prepovedano je prehiteti vozila, ki so se ustavila pred zaščitno potjo za pešce ali na križišču zaradi prečnega prometa.
- KOLESARJI IN MOPEDISTI sedaj ne vozijo več na stranskih, marveč na glavnih progah.
- PROSTOVOLJNA PREISKAVA: Oseba, ki je osumljena, da je alkoholizirana,

lahko zahteva preiskavo krvi, vendar mora stroške nositi sama.

- USTAVLJANJE NA POSTAJALIŠČIH je dovoljeno le v času, ko počiva avtobusni promet.

- ŠOLSKA POLICIJA: Šolske poti blizu šol in otroških vrtcev lahko varujejo posebne določene osebe (učitelji, vzgojitelji itd.). Podrobna določila sledijo.

- NOVA PROMETNA ZNAMENJA so: prepoved za kolesarje; avtocesta, opozorilo na uvrščanje, stranski veter.

- SVARILNI TRIKOT: Če stoji večtirno vozilo v mraku ali ponoči na nepregledni cesti, mora na njegovo prisotnost na cesti opozoriti primerno znamenje. Podrobna določila sledijo.

- ZVOČNA ZNAMENJA: Dajanje zvočnih znamenj je prepovedano, če tega ne zahteva varnost prometa.

KOLENDAR

Petek, 2. oktober: Angeli var.
Sobota, 3. oktober: Terezija D. J.
Nedelja, 4. oktober: Frančišek A.
Ponedeljek, 5. oktober: Placid
Torek, 6. oktober: Brunon
Sreda, 7. oktober: Kralj R. V.
Četrtek, 8. oktober: Brigita

SPZ NAZNANJA

Slovensko prosvetno društvo „Bilka“
v Bilčovsu

V a b i l o

V nedeljo, 4. oktobra 1964, nas bodo obiskali prosvetlasi Delavskega prosvetnega društva „Svoboda“ iz Hrušice pri Jesenicah. Gospe bodo ob 3. uri popoldne nastopili v dvorani pri Miklavžu v Bilčovsu s kulturno prireditvijo. Na sporedu: veseloigra, narodni plesi, petje in godba.

Vsi od blizu in daleč prisrčno vabljeni.

OD 1. OKTOBRA NAPREJ
V CESTNEM PROMETU:

Rdeče-beli trikot pri popravilu okvar na odprti cesti

Z nekaterimi novimi predpisi, ki so v cestnem prometu stopili včeraj v veljavo, je stopil v veljavo tudi predpis, da je treba pri popravilu okvar na vozilu na odprti cesti postaviti za vozilo rdeče-beli trikot (Pannendreieck). Ta trikot mora imeti vsak avtomobilist in traktorist v svojem vozilu in ga v primeru okvare na vozilu na odprti cesti takoj postaviti za vozilo, da udeleženci prometa, ki pridejo za njim, vedo, da gre za okvaro na vozilu.

Kotmara vas - Bilčovs

Lepo Strajnikovo posestvo v Stranjah, občina Bilčovs, je dobilo mlado gospodinjstvo. Njegov lastnik Tomi Ogris si jo je poiskal v Kotmari vasi v osebni Pibrove hčere, Anice Bister. Kot absolvent kmetijske šole v Podravljah je najprej z marljivim delom obnovil poslopja svojega posestva, nakar si je poiskal nevesto in jo popeljal na svoj takorekoč novi dom.

Poroka je bila 6. septembra na Žihpoljah. Mlada zakonca sta člana naših zavodnih družin. K veselemu dogodku jima čestitamo in želimo obilo sreče na skupni življenjski poti.

TO IN ONO

od Šmehora do Labota

ČAJNA. — Občinski odbor se je lotil reševanja vrste komunalnih problemov. V tem sklopu je sklenil, da bo najprej pričel graditi otroški vrtec in urejati občinsko cestno omrežje. Poleg tega je sklenil tudi nakup zemljišča za športno igrišče.

LOČILO PRI PODKLOSTRU. — Ena izmed treh prometnih nesreč s smrtnim izidom koncem minulega tedna se je pripetila tudi v našem kraju. Dvaindvajsetletnega gračana Horsta Pustaka je zadel tovarnjak in ga smrtno poškodoval.

LOČE OB BAŠKEM JEZERU. — Zrtev prometne nesreče v Beljaku je postal naš sovaščan, 27-letni Franc Skarbina, ki je v ponedeljek trčil s tovarnjakom. Dobil je tako hude poškodbe, da jim je v sredo v bolnišnici v Beljaku podlegel. — V nedeljo so na vrhu Jepe blagoslovili 4 metre visok križ, ki je bil postavljen na pobudo ljubiteljev gora iz Marije na Zilji.

ŠT. JAKOB V ROŽU. — Na trgu v Št. Jakobu bomo v kratkem dobili javno telefonsko celico. Občinski odbor je že sklenil njeno postavitev, poštna direkcija pa je obljubila, da bo postavila novo poslopje za telefonsko centralo, ker je dosedanje poslopje premajhno.

PODGORA PRI BOROVLJAH. — Avtobus zveznih železnic je v četrtek na križišču Ljubeljske ceste z lokalno železnico Svetna vas—Borovlje trčil s tovarnim vlakom, pri čemer je bil avtobus težko poškodovan, lokomotiva tovarnega vlaka pa je iztirila. Pri nezgodi sta bili 2 osebi lažje poškodovani.

ŠTEBEN PRI GLOBASNICI. — V nedeljo zvečer je triletni Franc Wölfl na posestvu svojih staršev padel v gnojnično jamo, ki je bila polna gnojnice in deževnice. Pri tem je nesrečni otrok utonil. Do nesreče je prišlo, ker je bila jama pokrita samo z navadnimi deskami.

PRIBLA VAS. — Na nedeljski tomboli sta imela kar dva naša vaščana veliko srečo. Pisarniška vajenka Anamarija Duller in pomožni delavec Jože Sekul sta zadela vsak po en avtomobil.

Dišave so poznali že stari kulturni narodi

Najbrž se bo marsikomu zdela trditev, da so bili stari kulturni narodi pravi mojstri v izdelovanju najrazličnejših dišev, pretrirana. In vendar je tako. A ne samo to. Tudi so bile njih dišave boljše in pa trajnejše. V deželi faraonov so izdelovali dišave ki so svoj vonj ohranile v grobovih vse do današnjih dni, in lahko trdimo, da so bile popolnejše in boljše kot izdelki moderne industrije.

Že v 13. stoletju so ženske devale v skrinje s perilom različne dišave: kutine, verbeno, sivko, da je bila vsa obleka prepojena s prijetnim vonjem. Ambra in verbeno sta bili priljubljeni dišavi 15. stoletja, 16. stoletje je ljubilo oranžni vonj, v 18. stoletju pa so dajali prednost roži in jasmínu.

DIŠAVE UČINKUJEJO NA ČUTILA

Iz prastarih kitajskih zapisov se ve, da so nastajala najgloblja razmišljanja kitajskih filozofov pod vplivom modrega dima, ki je nastajal na goreči dišeči sveči.

Vendar pa niso spodbujale dišave zgolj inspiracije in razuma k pospešenemu delovanju. V še večji meri veljajo za dražilo čutil. V Orientu pravijo zato kadilo tudi »Lajšalo v trpljenju«.

Dišave imajo torej zelo nevarne lastnosti. Vdihavanje vonjav najrazličnejšega izvora, bodisi iz lesa, smole, cvetic ali raznih izločkov, pospešuje krvni obtok in bitje srca ter povzroča zaljubljenost. Hladne Angležinje, ki še dandanašnji dajejo prednost parfumu iz sivke (lavande) pred drugimi, najbrž ne vedo, da je ta dišava v starih časih veljala za ne-prekosljivo sredstvo, s katerim je bilo moč »ganiti trda srca kladnih izvoljencev«. In še dandanes občutijo grške kmečke žene pri obiranju sivke lahko erotično omamo.

»TEHNIKA« DIŠAVLJENJA STARIH GRKOV

V starem veku se niso lišpale in odišavljale zgolj ženske, temveč so rabili dišečo vodo in lepotalne maže tudi moški. Atenci pa so uporabljali celo za vsak telesni del posebno dišavo, proti čemur je moral nastopiti tudi strogi Solon.

Podobno se je dogajalo tudi v Rimu. Rimljani in Rimljanke so zlorabljali dišave tako zelo, da pravi nekje Plautus: »Poluks! Edina žena, ki prijetno diši, je tista, ki vobče ne diši!« No, z razpadom rimskega cesarstva je tudi trgovina z dišavami in njih izdelovanje prenehalo. Šele križarji so zanimanje za dišave ponovno obudili, ko so prinašali iz Orienta kot posebno redkost močno koncentrirano rožno olje.

DIŠEČI GOLOB — LJUBEZENSKI SEL

Že od nekdaj je bilo perzijsko mesto Širaz znano po tem, da je bilo središče trgovine z najrazličnejšimi dišavami: z balzomom, rastlinami in dišečo smolo, ki so jih prinašali iz Indije in Kitajske. Indijci so naučili druge narode, kako se odišavijo golobi, ki postanejo potem posebni ljubezenski sli. Perutnice snežnobelih golobov se pomakajo v omamno dišeče jasmínovo olje, nakar se te ptice spustijo v hišo, v kateri stanuje izvoljenka. Ko tako odišavljeni golob leta po sobanah njegove doma, se ves zrak prepoji z opojnim jasmínovim vonjem, ki priča o globokih čustvih tistega, ki ji ga je poslal.

AMBRA, MOŠEK ALI PIŽEM

Z Daljnega vzhoda so že od nekdaj prihajale čudovite in dragocene snovi, iz katerih so izdelovali dišave, ki jim ni enakih na

svetu. A poleg tega imajo nekak skrivnostni nadih. Ambra, ki jo pridobivamo iz kitovega izločka, je dandanes kaj redka snov in zato zelo draga. Mošek ali pižem je prav tako izloček živali. To so jeleni pižmarji in cibetovke. Pižmar ima na trebuhu posebno mošnjico, ki izloča gosto tekočo snov, ki jo imenujemo mošek ali pižem. To snov izločajo posebne žleze, ki so v mošnjici. Ko mo-

šek posušimo, postane drobno zrnat prah, temne barve, ki močno diši. Pri starih samcih vsebuje mošnjica približno 30 gramov dišečega moška. Pižmarji živijo v vzhodni Aziji od Kašmirja do Kitajske in od Himalaje do Sibirije.

Druga žival, od katere dobivamo pižem ali mošek, je cibetovka. To so zveri, podobne večjim mačkam ali manjšim psom. Prebivajo na jugu starega sveta: v Afriki in v južni Aziji. Goje pa jo tudi v ograjenih prostorih. Največ zaradi pižma. Imajo posebne žlezesmradnice, ki izločajo neko belo oljnat in penasto snov, ki se nabira v posebnem mošnjčku na zadku in ki se od časa do časa izprazni. V svobodi živeče cibetovke si drgnejo mešiček ob drevesa ali skale in si ga tako izpraznijo. Kjer pa te živali goje v jetništvu

Ljudje in promet Železnica se umika cesti

Prometnih sredstev je čedalje več, vsako novo je hitrejšje in hoče biti udobnejše, spričo tega je na dlani, da človek našega časa mnogo potuje. Težko pa je postreči s podrobnimi podatki, ker za zdaj še ni statistične službe, ki bi vestno in zanesljivo štela kilometre, prevožene z avtomobili. Številke so torej približne: povprečni Švicar prepotuje okoli 5.000 km na leto, Šved prav toliko, Francoz 3.500, Čeh ali Slovák 3.000, sovjetski državlján pa 1.500 km. Med zadnjimi na lestvici je Španec (500), daleč na prvem mestu pa je prebivalec Amerike s približno 8.000 km na leto.

Elektrifikacija železnic je najbolj napredovala v Švici, kjer je zajela praktično vse proge. Na Švedskem in v Italiji pride na elektrificirane vlake nad 90 odstotkov prometa, čeprav sta ti deželi elektrificirali doslej le polovico svojih prog. Za njima so s 60 do 70 odstotki železniškega prometa Francija, Avstrija, Nizozemska in Norveška. Po podatkih ZN je imela konec leta 1962 najdaljšo elektrificirano železniško mrežo Sovjetska zveza, in sicer 18.100 km, kar je za 14 odstotkov sovjetskih železnic. V ZDA je elektrificiranih le malo železniških prog, ker tam dajejo prednost Dieselovim lokomotivam.

Železniški promet razvojno zaostaja, ustrezno pa narašča cestni promet. V obdobju 1954-61 se je znižal delež švedskih železnic v celotnem transportu od 30 na 26 odstotkov, v Zvezni republiki Nemčiji se je zmanjšal za tri, v Franciji in na Češkoslovaškem za dva, v Sovjetski zvezi — v nasprotju z večino dežel se tam železniško omrežje širi — pa za štiri odstotke.

Z dolžino rednih prog okoli 400.000 km doma in približno 100.000 km v mednarodnem prometu je sovjetski »Aeroflot« v svetovnem merilu največja letalska družba. Letala »Aeroflota« so lani prepeljala 35 milijonov potnikov, zahodnoevropske družbe

vsaka po nekaj milijonov, medtem ko največja, lani iz dveh združenih ameriških letalskih družb »Pan American World Airways« okoli deset milijonov potnikov.

Čeprav ima zračni prevoz v primerjavi z drugimi prometnimi sredstvi v svetovnem obsegu še vedno razmeroma majhen delež, so letala na nekaterih progah že nekaj let znatno pred tradicionalnimi sredstvi. Primer: od leta 1961, ko je prišlo do premika na »prometni tehnici«, potuje iz Velike Britanije čez Atlantik iz leta v leto več ljudi raje z letalom kakor pa z ladjo. Zanimivo je, da se povsod nenehno znižuje odstotek potnikov v prvem razredu. V lanskem letu se je skrčil za 7,5 odstotka, tako da znaša zdaj le še nekaj več kot eno četrtino.

Obstoji življenje na Marsu?

»Planet Mars je naseljen,« je izjavil sovjetski profesor Vasilij Kesarev, ki je pet let proučeval nastanek in razvoj planetov. Sovjetski znanstvenik ne ugiha o oblikah življenja na Marsu, marveč se omejuje zgolj na ugotavljanje dejstev, ki pričajo, da ima Mars vse potrebno za obstoj živih bitij. Ne izključuje možnosti življenja tudi na marsovskem kopnem, sadi pa, da so v marsovskem oceanu najugodnejše razmere za obstoj življenja v tej ali oni obliki.

Prof. Kesarev je ugotovil, da so marsovske vodne razmere podobne zemeljskim, vendar z razliko, da se steka v marsovski ocean komaj tridesetina tiste množine vode, ki pride z zemeljskih celin v svetovna morja na našem planetu.

V marsovskem oceanu pa kljub temu ostane potrebna množina vode, in sicer zato, ker je temperatura na površini Marsa nižja od zemeljske in je tudi izhlapevanje ustrezno manjše. Kesarev trdi, da ima marsovski ocean komaj tretjino tiste površine in prostornine, kot jo imajo oceani na našem planetu, vendar pa pritisk in temperatura marsovskega oceana višja kot v svetovnih morjih. To zagotavlja po njegovem mnenju razmeroma zelo ugodne pogoje za življenje. Razen tega ščiti voda živa bitja pred škodljivimi posledicami vesoljskih činiteljev, katerih učinka ne more bodisi preprečiti, bodisi ublažiti redka atmosfera na Marsu.

Kot drug dokaz za obstoj življenja navaja sovjetski profesor ugotovitev, da v ozračju tega planeta ni metana in amoniaka. Pravi, da ima Mars atmosfero, podobno zemeljski, le s to razliko, da je njen plašč tanjši in manj gost kot na našem planetu. Iz vsega tega izvaja prof. Kesarev svojo domnevo, da življenje na marsovskem kopnem ni bujnejše kot v visokogorskem svetu na Zemlji.

njih niso izdajali niti pogledi niti nasmehi. Življenje je razodeval samo ritem ramen in rok, ki so valovale in izzvenele v čudoviti igri dolgih prstov, pa nog in teles, ki so pod visokimi krošnjami nihajočih palm v ozadju obvisle v temi. Svetloba se je ob trepetajočih lučkah motno iskrla v redkih refleksih na pozlati oblek in nakita.

V oktobru sem v oddaljenem svetu doživel kresno pravljico.

*

Na Baliu so vsi dogodki časovno odrejeni. Kot narava in življenje, imajo tudi slavlja in festival svoje letne čase. Časovno vezani so tudi plesi: na določeno letno obdobje ali pa vsaj na dan in noč. In tudi tu so razlike: med mesečno nočjo in med nočjo brez mesečine. Kečak, ki smo ga gledali sinoči, se pleše v temi.

Danes smo gledali Čalon Arang — ples, ki se pleše podnevi.

Čalong Arang je vdova, ki ima izredno lepo hči Ratno Mangali. Ker ljudje sumijo vdovo, da je čarovnica, se nihče ne upa, da bi se poročil z mlado lepoticco. To mater razžalosti in ujezi hkrati. V jezi odide z darili v tempelj. Daruje jih boginji Durgi in jo prosi, naj jo obdari z nadnaravno močjo. Boginja jo usliši. Vdova zapleše s svojimi pomočnicami čarobni ples: kjerkoli se pokaže, se dežela spremeni v pušljinjo. Mesta in vasi napadejo bolezni in nadloge. Da bi preprečili uničenje, zbere kralj vojsko. Iz bitke s čarovnico se reši le nekaj vojakov, vdova pa poslej pušlji s podvojeno silo.

Tedaj pošlje duhovnik Mpu Baradah k čarovnici svojega sina, ki zasnuje lepo Ratno Mangali. Po poroki odkrije Bahula z ženo pomočjo vse skrivnosti čarovnij svoje tašče in jih do zadnje potankosti izda očetu. Ta se

Okameneli smehlaj

JOŽE CIUHA

42

Pred vročino sem se po stranski poti umaknil v gozd. Na stezi so se lovili otroci. Nekoliko globlje v goščavi sem našel na bivoljo glavo. Sluz na očeh in v gobcu se še ni presušila. Na njej so se črnile muhe. Pod njo so bili rjasti madeži krvi. Stezo je za glavo prelezel dolga siva kača, zato sem pohitel nazaj na jaso.

Od kolibe je ostal le žareč skelet. Mladenci so zapustili pogorišče, se zagnali nad bale in trgali z njega bahato okrasje. Stolp je v nekaj trenutkih izgubil veliko glavo Bome, ljubke papirnate girlande in cvetje, pisane trakove in pozlato, dokler ni tudi od njega ostalo iz lesa zbito ogrodje razgaljeno. Pod težo svojih plenilcev se je nagnilo na stran in omahnilo.

Dekorativen del svečanosti je bil končan. Na vrsto je verjetno prišla pojedina z bivoljim mesom.

Voznik nam je povedal, do bodo jutri v procesiji odnesli pepel v morje.

*

Zvečer me je na verandi slamnate kolibe pričakal hotelski uslužbenec. V rokah je imel sveženj blaga. V nerodni jezikovni mešanici mi je dopovedal, da bo nocoj na obali balijski večer, da bodo prišle balijske

plesalke in da nas bodo pogostili z balijskimi jedili. Zato bodo tudi vse goste oblekli v balijske noše. Razvil je sveženj in mi pomagal pri kostumiranju. Kmalu sem tičal v sarongu in v nekakšni bluzi, okoli glave pa imel ovito ruto.

Na obali, nekaj korakov stran od dolgih jezikov vode, ki so izpirali prod, so bile improvizirane dolge, nizke mize. Ob skodelicah s paličicami so bile na njih lučke, ki so plavale v kokosovem olju, in cvetovi. Ob zvezdah so bile lučke edina razsvetljava. Z drobnimi plamenčki se je poigraval vetrič, ki je vel iz morja na kopnino.

Gostili smo se z ribami, raki in kokošmi ter z okusno, malce ostro omako, s katero smo po lastni volji zalivali meso. Vmes smo grizli nekakšne mlince, narejene iz moke posušenih rakov.

Dosti manj me je očaralo kokosovo vino: ostal sem pri enem samem kozarcu. Bolj mi je teknilo sadje: predvsem džeruk in salaki.

Že med tem ko smo obirali pečena kurja bedra, je zadonel gamelan. Muzika in zvezde so dale večeru globino. Njen temni utrip je odčaral času njegovo bežnost: povsem nas je zagnil val njene neposrednosti. Sledil sem premikom svojega notranjega mehanizma in jim kmalu nisem več našel vzporednice. Spet sem po otroško odkrival nov svet. Njegova strnjjenost in enotnost sem občutil v prijetni lahkotnosti. Nič je ni načenjalo in nič se ji ni vsiljevalo. Lahkotnost je bila samo lahkotnost, nevidno vezana na harmonijo noči obale.

Narodu so zaplesale krhke postave. Pred zaslonom teme so se premikale kot bitja, stlane iz pajčevine. Na dolgih vratovih so se sem in tja pozibavale glave lutk, z nadihom lažne večnosti na licih. Bile so poslikane in bolj podobne maskam kot živim ljudjem. Življenja na

Poročilo o položaju kmetijstva v letu 1963 in predlogi za 1965

V smislu splošnega zakona o kmetijstvu je minister za kmetijstvo in gozdarstvo 15. septembra predložil vladi „zeleno poročilo“ za leto 1963 in „zeleni načrt“ za leto 1965. Po obravnavi poročila in načrta mora vlada do 15. oktobra oba predložiti parlamentu, ki ima potem nalogo, da sklene za prihodnje leto potrebne ukrepe v korist kmetijstva in v korist nemotene oskrbe prebivalstva s kmetijskimi pridelki.

„Zeleno poročilo“ ali poročilo o položaju kmetijstva v letu 1963 kaže, da je lani v kmetijstvu produktivnost po delu narasla, da pa se čisti dohodek po hektarju ni spremenil. Obratni dohodek po delovni sili se je sicer povečal, vendar imajo v kmetijstvu zaposleni še vedno manjše dohodke kot prebivalstvo, ki je zaposleno v drugih poklicih.

Kosmati donos po hektarju kmetijske po-

vršine se je — računano po primerih kmetij, ki imajo knjigovodstvo — dvignil za 6 odstotkov na 9945 šilingov. Bolj kot kosmati donos so vendar narasli izdatki, in sicer za 7 % na 9185 šilingov. Stvarni izdatki so se povečali za 8 %, personalni pa za 6 %. S tem je čisti donos po hektarju z 1,5 % ostal isti kot 1962, kar pomeni, da se je tudi lani v kmetijstvu naloženo premoženje obrestovalo le z 1,5 %. Višji je bil v ravninskih predelih na Nižjem in Zgornjem Avstrijskem, Gradiščanskem in Štajerskem, medtem ko je bil po ostalih predelih države nižji.

Obratni dohodek na osebo, ki dela v kmetijstvu se je po kmetijah, ki imajo knjigovodstvo, zvišal za 6 % na povprečno 21.266 šilingov na leto. Večje kmetije so imele po delovni sili večje obratne dohodke, manjše pa manjše. Če od obratnega dohodka odštejemo stroške za vzdrževanje poslopij, strojev itd., potem pridemo do tega, da je zaslužek na osebo, ki dela v kmetijstvu, znašal leta 1963 le 11.887 šilingov, kar je za 6 % več kot leta 1962. To pa je še vedno veliko manj, kot pa znaša povprečni letni zaslužek v drugih poklicih.

Na rezultatih tega poročila temeljijo tudi

predlogi za „zeleni načrt“ v letu 1965. Osnovna tendenca teh predlogov se glasi:

Aktivizacija samopomoči in stopnjevanje konkurenčnosti

V podrobnostih to pomeni pospeševanje osnov proizvodnje, izboljšanje prometnih razmer, agrarne strukture in obratnega gospodarstva poleg ukrepov za vnovčenje in predelavo kmetijskih pridelkov ter socialnopolitičnih in kreditnopolitičnih ukrepov.

Koncem leta 1963 je čakalo na melioracijo še 463.000 ha, na osušenje 300.000 hektarjev, na namakanje pa 163.000 ha kmetijskih zemljišč. Na poti izboljšanja prometnih razmer je treba še za 48.000 kmetij ustvariti primerne zveze s cesto in zgraditi 26.000 km gozdnih cest. Na 17.100 kmetijah še ni električnega toka, 98.700 ali ena četrtina kmetij pa z elektriko ni v potrebni meri oskrbljena. V sklopu zložitve zemljišč je treba zgraditi še 782 km potov, 40 km jarkov in 18 mostov. V akcijo za preusmeritev kmetovanja je treba prihodnje leto vključiti 3000 kmetij. Da bi bila tbc-akcija končno zaključena, bi bilo treba prihodnje leto pregledati še 18,6 % kmetij, ki redijo govejo živino.

To so le najvažnejši ukrepi na področju kmetijstva v letu 1965, ki jih je treba izvesti. Odprto pa je še vprašanje nadaljevanja subvencij na ceno mleka, žita in krmil, pa tudi gnojil, kar bo najtíši oreh pri letošnjih pogajanjih za višino subvencij in kreditov za kmetijstvo v letu 1965.

Tendenca razvoja svetovnih cen za kmetijske pridelke

Na svetovnem trgu s kmetijskimi pridelki so cene v prvi vrsti posledica ponudbe in povpraševanja. Medtem ko realni dohodki naraščajo, izdatki za živila ne držijo z njimi korak. Pri nekaterih kmetijskih pridelkih (n. pr.

Klavnih govedi bo še naprej primanjkovalo

Kakor kažejo podatki pomladanskega štetja živine iz osem zahodnoevropskih držav, število govečev ne more pomirljivo vplivati na splošni skupno so po teh deželah našli 40,5 milijona goved, kar je za 1,6 % manj kot lani in za 3,5 odstotka manj kot leta 1962.

Najbolj očitno je nazadovanje pri kravah. Sicer računajo, da bo pričelo število krav po malem spet naraščati, ker se je v nekaterih deželah povečalo število brijih telic, vendar tudi to povečanje ne more pomirljivo vplivati na splošni razvoj, kajti tudi eno- do dveletnih goved, tako moškega kot ženskega spola, je po teh državah letos očitalo manj kot lani. Te živali pa bodo 1964-65 glavni dobavitelji govejega mesa. Spričo tega najmanj leto dni ni računati, da bi se ponudba govejega mesa na zahodnoevropskem trgu povečala. Da se ulegne potem nekoliko boljati, je zelo verjetno, ker so 1963-64 zakolje telet zmanjšali za 1,2 milijona glav. Kakršne koli prekomerne ponudbe pa tudi potem ni pričakovati. (po AIZ)

žitju in ikrompirju) pri naraščajočih dohodkih povpraševanje nazaduje.

Po drugi svetovni vojni je zaradi pospeševalnih ukrepov ponudba kmetijskih pridelkov naglo naraščala. Po letu 1952-53 je narasla za 26,6 %. Povečale so se tako kmetijske površine kot pa donosi po hektarju. Najbolj se je po vojni povečala proizvodnja žita, in sicer za 37,5 %. Pri žitu so se po podatkih FAO hektarski donosi povečali pri pšenici za 15,8 %, pri koruzi za 31,6 in pri rižu za 26,9 %. Ker povpraševanje za temi pridelki ni držalo koraka z burnim razvojem naraščanja proizvodnje, so v zadnjih sedmih letih pričele cene nazadovati in so do marca 1962 padle za 19,1 %. Od tedaj naprej spet naraščajo in so bile marca 1963 le še za 14,2 odstotka nižje kot v povprečju leta 1957.

Do marca 1962 so razvoju cen za kmetijske surovine sledile tudi cene za živila iz njih. Od tedaj naprej pa te cene veliko nagleje naraščajo kot pa cene surovin. Marca 1963 so bile svetovne cene za živila le še za 3,6 % nižje kot v povprečju leta 1957.

vedno lažje eksportirali kot prašičje, kajti po zahodnoevropskih deželah stoji goveje meso na prvem mestu potrošnje, pri nas pa prašičje.

Razumljivo pa je, da se bomo krajjevo na trgu s klavnimi prašiči uveljavili le, če bomo sledili splošnemu razvoju, kar tiče kvalitete pitancev, ki jih bomo postavili na trg. Mast nihče več ne plača dobro in pitanec, ki ima 4 in več centimetrov visok hrbtni špeh, nikoli ne bo več šel tako v denar, kot oni, ki ima le 3 in manj centimetrov visok špeh. Da bomo povečali odstotek mesa na pitancu, moramo skrbeti, da bomo povečali dolžino pitancev, kar dandanes ni več nobena umetnost, marveč zadostujeta razgledanost in sposobnost rejca. Skrbeti za to pa je v naših pogojih ravno tako važno, kot prehod na specializacijo na prašičerejo tam, kjer so za to pogoji ugodni.

Naše najboljše jabolčne sorte

JAMES GRIEVE (izgovori »Džim Grič«) je poletno jabolko angleškega izvora, ki zori v avgustu in ki je srednje debelo do debelo. Njegova povprečna teža znaša 13 dkg. Osnovna barva je rumena, pri dobrem obsončenju pa postane tudi do polovico sadu rdečkasto, vsled česar je James Grieve na trgu zelo priljubljeno jabolko. Po kakovosti ga vendar beličnik daleč prekaša. Drevo prične zgodaj roditi in je zelo rodovitno. Mislím, da bi se to sorto splačalo saditi v območju turističnih centrov, ker bi jo bilo tam brez nadaljnega možno spraviti v denar.

GRAVENSTANJEC (Grafensteiner) je srednje debelo, zelo dišeče in prijetno začimbeno jabolko, ki ga trg vedno spet zahteva in dobro plača. Zori septembra in se drži do konca novembra. Njegova osnovna barva je zelenorumenena in na sončni strani rdeče pisana. Jabolko je zelo občutljivo za krastavost, zato je v naših legah škropljenje neobhodno potrebno, drugače ne pride mo do kvalitetnega blaga. Sorta izvira iz Nizozemske, kjer je vlažen morski zrak, zato je tudi pri nas najbolj priporočljiva za kraje z vlažnim zrakom in ne presuho zemljo. Drevo je srednje visoke, široke rasti in je v legah, ki mu ne odgovarjajo, slabo rodovitno. Zato je priporočljivo, da ga v večjem številu sadimo šele po preizkušnji, če na določenem kraju dobro uspeva in dobro obrodi.

Številna praiščerejcev nazaduje, število praiščev ostalo enako

V prvem povojnem desetletju je število prašičev v državi stalno naraščalo in je leta 1957 doseglo 2,9 milijona komadov. Od tega časa naprej se število prašičev ne spreminja dosti, le od časa do časa se poveča ali pade za 5 odstotkov, se pravi za 150.000 nad 2,9 milijona ali za 150.000 pod to število. Te razlike, ki nikakor niso velike, vendar zelo vplivajo na ceno klavnih prašičev. Še bolj kot te razlike pa vpliva na ceno njihove ponudbe tekom leta, ko pride pomladi preveč, poleti pa premalo prašičev na trg.

Kakor kaže razvoj zadnjih let, je pričakovati, da se bo tudi ponudba prašičev tekom leta po malem ustalila. Od leta 1955 je namreč število prašičerejcev močno nazadovalo. Leta 1955 jih je bilo še 521.000 in je imel vsak obrat povprečno le po 5,6 prašičev, leta 1963 so našli le še 354.000 prašičerejcev, vendar je povprečno število prašičev na obrat

naraslo na 8,3 prašičev. Število prašičerejcev je v tem razdobju nazadovalo za 167.000, obrati pa, ki se še bavijo s prašičerejo, so število povečali za 48 %. Ta primenjava kaže, da obstoja že nekaj let tendenca po specializaciji kmetij na prašičerejo, kar ne pomenjuje le proizvodnjo, marveč mora nujno voditi tudi k stabilizaciji ponudbe klavnih prašičev in s tem k stabilizaciji cen.

Avstrijci zaužijejo največ prašičjega mesa v svetu: s 33 kg na osebo in leto stojimo v potrošnji mesa na prvem mestu. Več kot polovica mesa, ki ga zaužijemo, je od prašiča. Ker je navada železna srajca, ni pričakovati, da bomo od prašičjega prešli bolj na goveje in perutninsko meso. To toliko manj, ker je spričo splošne tendence nazadovanja ponudbe govejega mesa pričakovati, da bo razlika med njima — kar tiče cene — vedno manjša in ker moramo računati, da bomo goveje meso

odpravi na pot po deželi, zdravi bolne in nudi pomoč prizadetim.

K duhovniku se napoti tudi čarovnica, s prošnjo, da bi jo rešil zla in ji pomagal, da bi začela z novim življenjem. Toda Baradah dobro ve, da jo lahko le smrt spravi z grehi in zločini, ki jih je zagrešila. Zato se vname med njima boj za življenje in smrt, v katerem oba uporabita svoje nadnaravne sposobnosti.

Dobro seveda zmaga nad zlim: duhovnik po srditim boju premaga čarovnico. Že mrtvo oživi, da se pokasa svojih zločinov in da lahko v spravi znova umre.

Ples smo gledali na senčni jasi pred svetliščem neke vasi na vzhodnem delu otoka. Na robu jase so bili vaščani, ki so z izredno napetostjo sledili posameznim dogodkom.

Ples je bil znova sestavljen: iz izrazito plesnih točk, pantomine, dialogov in recitativa. Spremljala ga je tudi glasba.

Eterična nočna bitja z bledim odsevom luči, kot sem jih gledal dolše, so postala pri dnevni svetlobi bolj stvarna, resnična in olippljiva. Zabrisanost svetlobe in senc se spremenila v snovnost in barvo z odrejenimi oblikami in ploskvami.

Maska čarovnice je bila grozljiva. Bila je belo in rdeče obarvana, s prašičjimi očmi, košatimi obrvmi, z velikimi živalskimi, naprej štrlečimi zobmi in s svetlo vozlasto grivo namesto las. Dajki sta ji viseli kot dva prazna mehova. Njih grotesknost so na svetli podlagi poudarjale rdeče proge. Cunjasta obleka ji je segala do tal. Vse na njej se je teplo v nasilnih nasprotjih. Bila je dosti bolj grozljiva od kurentov z Dravskega polja. Na pristih rok je imela pričvrščene podaljške nohtov enake krempljem.

Čarovnici podobni, vendar ne tako poudarjeni, so bili tudi ostali protagonisti zla. Imeli so živalske glave in prav tako kot čarovnica kremplje na prstih.

Ples je trajal precej časa. Pripoved je bila spretna montaža posameznih izraznih elementov, ki so drug drugega dopolnjevali. Napetost zapletov je včasih pretrgala lirčna koreografija. Nežnost kretenj in zvokov je ublažila dramatičnost dialoga.

Točke so si sledile brez premora. Na prizorišču so se pojavljali vedno novi igralci in notranja strnjjenost dogajanja je v strmem vzponu čarala srd pobesnele čarovnice.

Boj med barongom — legendarno pošastjo, ki so jo spremljali ljudje z valovitimi badali-krisi in čarovnico je bil najvišja točka na parabolni napetosti. Na tem vrhu je bila vsa pripoved ugašena v dramo življenja in uničenja. Spopad je bil nepopustljiv in pošasten, naposled pa se je sprostil v triumf vere v dobro.

Barong s spremljevalci sodi k vojščakom duhovnika. V pošast z dolgo rumenkasto dlako in visoko dvignjenim repom sta maskirana dva moža. Po mogočnosti in obsegu prekaša ta maska vse ostale. Čeprav je divja in grozotna, je na njej neka naivna dobrodušnost. Njena glava je v sorazmerju s telesom majhna. Maska je rdeča, z božjastnim izrazom v izbuljenih očeh, s trikotnimi, navzgor štrlečimi ušesi in z dolgimi zakrivljenimi čekani v gobcu.

Pošast je na prizorišču bolj simbol kot igralec. Njeno moč je izpričalo spremstvo, ki jo je obdajalo: mladeniči so dvignili nože in se zakadili proti njej. Toda dobro je neranjivo: v tem je smisel življenja. Rake so se pobešile, še preden so jo dosegle, potem pa se znova dvignile. Tokrat so jih mladeniči naravnali proti sebi, vsak od

njih na svojo gradnico. Obe dlani sta se oklenili ročaja: začeli sta potiskati konico ob kost. Mišice so se v zanosu napele: roke so potiskale bolj in bolj, dokler niso v vidnem naporu zaplesale še noge: brez ritma in odmerjenosti, z oglatostjo in težo samožrtvovanja. Mladeniči so padali na kolena, ne da bi bile roke izpusile nože. Krči so jih še bolj zvilili in noge so povsem izgubile oporo. Napor je bil do brezumlja obupen.

V prahu nad valjajočimi telesi, ki njihovega gibanja ni več uravnavala zavest, je nepremično stal barong: v svesti si neranjivosti in moči.

Čarovnica je bila premagana: v deželo se bosta znova vrnila sreča in blagostanje.

Pošast se je ceremonialno obrnila in s počasnim, odmerjenim korakom večnega zmagovalca izginila za tempeljskimi zidovi. Za njo so se pobirali izčrpani in znojni vojščaki. Tudi ti so izginjali skozi tempeljski vhod: s povešenimi rokami in noži, ki niso predrl kosti. Tudi ljudje, čeprav majhni in preprosti, so v svojem zaupanju in veri v dobro neranjivi.

Na jasi je v dimu prahu ostal en sam vojščak. Še vedno se je valjal. Zvit v klobčič je mimo vseh dvomov govoril o poslanstvu in sili svoje resnice. Meja med prividnostjo in življenjem se je zabrisala. Gamelan je že utihnil in ljudje so se začeli razhajati. Predstava je bila končana in plesalke so bile spet navadni ljudje. Mladenič pa se ni mogel prebuditi iz transa. Obsedel ga je boj med dobrim in zlim. Še naprej se je boril z demoni, ki kljub svoji magični moči niso znali načeti njegove lupine. Strah in pogum sta v medsebojnem boju uničevala njegove moči. Poteze njegovega obraza sta naprežanje in izčrpanost povsem popačila, njegovi dlani pa sta še vedno potiskali.

(Nadaljevanje sledi)

za oddih in razvedrilo

Prišel je, sedel za kuhinjsko mizo, izvelkel beležnico in spregovoril:

— Kontroliralim moram vse vaše električne naprave. Naša firma nima konkurence v vsej deželi. Kaj ste že rekli, da imate?

— Tule ta električni čajnik in...
— To naj bi bil čajnik? Iz katerega muzeja ste pa privlekli to strašilo? Takšne reči so izdelovali v začetku našega stoletja.

— Vseeno nam še prav dobro služi...
— Stavim, da v njem voda ne bo zavrela v poldrugi uri!

Vključil sem čajnik in voda je v nekaj minutah zavrela. Skuhal sem čaj in ga ponudil elektriku.

Izvelkel je iz žepa steklenico se odkašljal in zagodnjajal:

— Ta nesrečni kašelj me bo še v grob spravil! Veste, to so posledice vojne. Kašelj sem si prislužil, ko je bila potopljena oklopna "Hood".

Odprl sem kredenco, privlekel iz nje rum in mu natočil čašo.

— Hvala, uganili ste, kaj imam najrajši. Naporno delo imam... Človek marsikaj vidi po teh hišah. Ljudi se je lotila nekakšna elektrifikacijska mrzlica. Poznam veliko številno gospodinjstev, ki nimajo s čim plačati najemnino, toda kljub temu so tako elektrificirana, da bi preplašila samega Edisona.

André Malraux

Elektrikar

Komaj zagledajo v prodjalni kakšno novo električno napravo, si jo morajo takoj nabaviti, čeprav bi morali umreti. Ali ste že videli električno ščetko za zobe?

— Ne.

— Videl sem jo včeraj. Neka moja znanica ni mogla spati, dokler si je ni naročila iz Japonske. Pokazala mi je, kako deluje, in če bi ne bil pravočasno prekinil stikala, bi nesrečnica ostala brez zob, ker se ji je ščetka zataknila v čeljusti. Ženska ima čudovite bele zobe, dlesni pa so kot zmleto meso. Če bi ne bilo mene, bi ji ščetka napravila z jezikom najmanj tri vozele.

— Prav imate, to je postala prava strast.
— Najhujše pa je z električnim svedrom. Mož hodi ves dan po hiši in gleda, kaj bi lahko še prelučnjajal. Same luknje ima pred očmi. V enem tednu se morajo vsi črvi izseliti iz hiše, v kateri je električni sveder, kajti zanje tu ni prostora... Ženske pa so še mnogo hujše!

— Mar ženske tudi vrtajo?
— Ne, one običajno ne poslušajo strokovnega nasveta, kako je treba s kakšnim aparatom ravnati — in pok in konec!

— Torej, — je nadaljeval elektrikar, ko se je pokrepčal s krepkim požirkom ruma, — torej imate čajnik, električni štedilnik, radio, televizor, sesalec... čakajte! Tule sesalec je tudi iz muzeja! Kaj, železna kolesa ima? Gotovo je bil izdelan pred prvo svetovno vojno...

— Nič ne de, — sem se drznil pripomniti, — moja žena je krepka in je z njim kar zadovoljna...

— Verjamem, da je že pravi atlet. Kaj imate še?

— Nič več. To je vse.

— Vse? Torej imate samo pet predmetov na električni pogon? Poglejte, prosim, tale prospekt, v njem je 176 električnih aparatov. Spomnite se, morda ste pa le kaj pozabili: magnetofon, električno uro, mešalec, brivski aparat, aparat za masažo, električni likalnik?

— Nimamo električnega likalnika. Moja žena lika s plinskim.

— Poslušajte, dejal sem vam že, da je zajela ves svet epidemija elektrifikacije, toda kljub temu vam ni treba živeti kakor pokojni Gandhi — če ste že nasprotnik elektrike. To je naravnost strašno! Živimo v drugi polovici dvajsetega stoletja, ljudje bodo vsak hip odleteli na Mesec — in vi? Vi imate samo pet električnih naprav. Ubo, ga vaša žena! Bolje bi bilo, da bi živela v kameni dobi...

ZADOBROVOLJO

Ona: »Dragi, pusti me v planine, vsak dan bom mislila nate!«

On: »Draga, ostani raje doma in misli — na planine.«

— Vidiš, Jožek, za vse te lepe svilene obleke se imamo zahvaliti majhnemu, šibkemu črvčku.

»To je očka, ali ne?«

Kadar se človek napije, posebno kadar se to zgodi prvič, tedaj pogosto misli na svoje preteklo življenje.

Gaston Beaulieu je doživel nekaj podobnega, ko je opazoval, kako se poslednjič zapirajo Henriettine oči. Njene koralno rdeče ustnice so bile na pol odprte. Njeno obličje je imelo izraz začudenega otroka.

V teh nekaj minutah ni mislil na vse svoje preteklo življenje. Ne, mislil je samo na zadnjih šest, sedem mesecev. To je bil film, ki so se slike v njem naglo menjavale in na kate-

rih se je vedno pojavila neka lepa ženska. Njegova žena Yvonne Beaulieu.

Minila sta dva meseca, odkar sta se Gaston in Yvonne poročila.

Oba sta bila zaposlena v isti tovarni: eni največjih francoskih tovarn kozmetičnih preparatov.

Yvonne je kot glavna manekenka prikazovala kreme, pudre, rdečila za ustnice in parfeme, ki so jih izdelovali v laboratorijih na Gambettinem bulvarju v Nizzii.

Mož, ki si je z instinktom umetnika izbral to lepoto za ženo, je bil šef kemičnega laboratorija Gaston Beaulieu. Bil je visok možki širokih ramen in ozkega, nekoliko bledega obličja.

Ves svet med Rimom in Los Angelesom je poznal Yvonnino obličje. Neštokrat se je pojavljalo na naslovnih straneh ilustriranih revij kot reklama za kozmetične preparate na televiziji in na filmskem platnu.

V njunem zakonu ni bilo afer, ni bilo škandalov in ne klofut v nočnih lokalih ali prizorov ljubosumja v hotelih. Zdelo se je, da bo njun zakon srečen.

Toda to je bil samo zunanji videz. To je Gaston najbolje vedel.

Ljubil je svojo ženo, čeprav je bil na njenih ustnicah tudi pred njim tisti hladni smehljaj, ki so ga fotografi tako dobro poznali. Trenutki nežnosti so bili zelo redki, zelo kratki.

— Zakaj si se sploh poročila z menoj? — jo je nekoč ježno vprašal.

Z zlobnim smehljajem mu je odgovorila:

— Zato, ker za žensko z mojim poklicem ni dobro, če je neporočena. Okoli nje se pri-

Drobne modrosti

○ Napake drugih so podobne žarometom avtomobila, ki nam drvi nasproti; zdi se nam, da sijejo ostrejšje od naših.

○ Ljudem je všeč, če se kdo pred njimi kaže slabšega kot je, njega pa jezi, če mu ne ugovarjajo.

○ Izkušnja je stroga učiteljica. Najprej zahteva, da izvršiš nalogo, potem začne šele učiti.

○ Najboljše sredstvo proti hrepeneju po tujih deželah je, da odpotujemo tja in se srečamo z ljudmi, ki si od tam že spet domov.

čnejšo kmalu spletati govorice, to pa škoduje pri delu.

Bila je in ostala hladna in preračunljiva, on pa je bil skoraj pripravljen, da se s tem dejstvom pomiri. Vsaj ne bo doživel nobenih presenečenj. Ne prijetno.

Dokler ni nekega dne vendar ugotovil, da obstoji možki, ki je Yvonne zaradi njega izgubila svoj hladni in preračunljivi izraz obličja.

To je bil Albert Lebrun, igravec v Francoški komediji.

Zakonski par Beaulieu se je seznanil z njim v igralnici v Monte Carlu in od takrat so se večkrat srečali.

Nekaj je bilo med njima, o tem je bil Gaston prepričan. Opazil je topli pogled njenih sicer hladnih oči, njeno vznemirjenost v navzočnosti Alberta Lebruna. Oba sta bila tako previdna, da ni bilo mogoče med njima slišati nobenih govoric.

Nekega dne pa je Gaston zalotil svojo ženo v Albertovem objemu. Potiho se je obrnil in odšel iz stanovanja, da ga nista niti opazila. Premagal se je, toda sovraštvo in ranjeno samoljubje sta bila tako močna, da je sklenil, da se bo maščeval — njej in njemu.

Morda mu je Yvonne manj pomenila, odkar se je seznanil s Henrietto.

Nekega lepega sončnega dne jo je srečal na plaži v Saint Tropezu. Študentka glasbe iz Lyona je bila prijetno dekle. Pri njej je našel vse, kar je pri Yvonne pogrešal: naklonjenost, nežnost in ljubezen. Od tedaj sta se pogosto srečavala. Nikoli nista govorila o nje-govi ženi, nikoli mu ni Henrietta predlagala, naj se loči in poroči z njo.

Toda Gaston ni hotel še nadalje živeti v zakonu z ženo, ki ga je varala. Moral se je osvoboditi, da bi postal tudi sam svoboden.

Dva poljuba

Ob večerih, ko so vsi delavci in uslužbenci odšli iz tovarne, je Gaston sam delal v svojem laboratoriju. Bil je neumoren.

Nekoč ga je zalotil močni čuvaj.

— Zdi se, da izdelujete novo rdečilo za ustnice, gospod Beaulieu? — ga je vprašal in opazoval razna rdečila, ki so nedovršena ležala na njegovi mizi.

— Da, da, — je odgovoril Gaston. Komaj je še utegnil vreči krpo preko posode, na kateri je bila narisana mrtvaška glava in napisano z rdečimi črkami: »Strup«.

Nekajkrat je Gaston hotel prekiniti svoje delo. Za Yvonne bi bilo to vsekakor dovolj. Toda to bi bilo le polovično maščevanje. Pomirjen bo šele takrat, ko se bo maščeval tudi Albertu Lebrunu.

Neke septembrske noči si je slednjič oddahnil. Vse je bilo pripravljeno.

Pred njim na mizi je ležalo rdečilo za ustnice, ki je bilo popolnoma podobno tistemu, ki ga je uporabljala Yvonne. Tudi zlati tulec je bil enak.

Cez dva dni so šli Gaston, Yvonne in Albert skupaj na predstavo v »Casino Méditerranée«. Gostovala je milanska Scala s Puccinijevo »Madame Butterfly«.

Gastonu se je dozdevalo, da ljudje za njegovim hrbtom šepetajo, da vsi govorijo o njegovem zakonskem trikotu.

Vedel se je čim bolj naravno je mogel, da bi dajal videz pozornega moža. Svoji ženi je celo odvzel torbico, da ji ne bi bila napoti.

Yvonne ga je začudeno pogledala, nato pa je svojo pozornost usmerila na oder. Na drugi strani jo je Albert od časa do časa neopazno pobožal po roki.

Med tretjim dejanjem je Gaston neopazno odprl Yvonnino torbico. Vtaknil je vanjo svoje rdečilo za ustnice, njeno pa je izginilo v enem od njegovih žepov.

Madame Butterfly je bila mrtva. Tu in tam je kak gledalec jokal.

— Grozno, liko ti ljudje jočejo! — je dejala Yvonne. Stala je pred ogledalom v loži in si z vajujo kretljivo mazala ustnice.

Gaston jo je opazoval. Ne, ničesar ni opazila. Pa tudi ni mogla, ker je to rdečilo zares mojstrsko napravil.

Ko so stopili na ulico, je prišlo.

— Skočiti moram v laboratorij, da pregledam potek nekih poizkusov. — je dejal Gaston, kakor da se je tega šele zdaj spomnil.

— Zdi se, da delate velike stvari, gospod Beaulieu, — se je smejal dobro razpoloženi Albert.

— Začudili se boste, ko boste izvedeli, kaj pripravljam, — se je nasmehnil tudi Gaston. — Ali vas smem naprositi, da bi prepeljali mojo ženo s svojim avtom do doma?

— Če gospa Beaulieu nima ničesar proti, — je odgovoril Albert galantno.

— Saj mi tudi nič drugega ne preostaja, — je dejala ravnodušno Yvonne. Njene koralno rdeče ustnice so se svetile pod ulično svetilko.

Pokimala je svojemu možu in sedla z Lebrunom v avto.

Gaston je prebil več kot eno uro v laboratoriju. Pogovarjal se je z močnim čuvajem — da bi imel alibi za vsak primer.

Ko je odšel domov, je še deževalo. Ko je počasi vozil, je gledal levo in desno, da bi kje opazil Lebrunov avto. Nikjer ga ni bilo.

Gaston je obnil avto in krenil po ulici navzdol.

Tu je v nekem skritem parku nalletel na limuzino s prižganimi reflektorji.

Gaston je zapustil svoj avto kakih sto metrov dalje. Previdno je stopil iz njega in pristopil k limuzini. Veter mu je pihal v obraz, deževne kaplje so močile njegov tanki plašč.

Nekoliko trenutkov je stal skrit za nekim drevsom. Iz limuzine ni prihajal noben šum, ki bi dokazoval, da je kdo v njej.

Počasi se je približal in videl: Yvonne in Albert sta sedela na svojih sedežih. Mrtva.

Torbica je ležala ob Yvonne. Gaston je brez naglice zamenjal rdečilo za ustnice in odšel.

Dež bo opravi vse sledove. Jutri zarana bodo našli Yvonne in Alberta in bodo sklepali, da sta — kdo ve, zakaj — odšla skupno v smrt.

Kdo bi se spomnil, da je kemik proizvedel svojo mojstrovino, da bi ju odstranil: strupeno rdečilo za ustnice? En poljub je zado-stoval, da povzroči smrt.

To je bil popoln umor.

Za hip je Gaston začutil željo, da bi svoje »orožje« zagnal v grm, pa se je preplašil, da bi ga utegnil kdo najti.

Kam zdaj? Domov? Nenadoma je začutil strah pred velikimi praznimi sobami.

Henriette...

— Od kod prihajaš? Kakšen pa si? Ali se je kaj zgodilo?

Henrietta, ki jo je Gaston prebudil, je sedela z njim v lepo opremljeni sobi.

Gaston je zamrmral nekaj o tem, da se ponoči rad spreha, dve nežni roki pa sta mu slačili plašč z ramen.

— Ubožček! Se prehladil se mi boš! Obe-sila bom plašč v kopalnico, da se posuši, potem ti bom pa brž pripravila nekaj toplega za pitje.

Naglo je odšla iz sobe.

Gaston se je izčrpan zleknil v naslonjaču. Zaprl je oči.

Nenadoma se je zdrznil. Henrietta mu je sedla na kolena in ga poljubila.

— Moraš mi obljubiti, da nikoli več ne boš napravil takšne neumnosti, Gaston.

Njeno obličje je bilo tik ob njegovem. Gledal je njene oči, mali nos in koralno rdeče ustnice...

— Ti... ti si se... zdaj namazala? — je vprašal vznemirjeno.

Prikimala je.

— Da, našla sem v tvojem žepu rdečilo, ki si ga prinesel zame, in...

Njen glas se je izgubil, oči zaprle.

Nato se je tudi v njegovih prsih pojavila bolečina in v tistih nekaj minutah življenja, ki so mu še preostale, so mu šle skozi glavo slike njegovih življenj v zadnjih šestih, sedmih mesecih. Videl je Yvonnin ledeni smehljaj, ki se mu zdaj ni zdel odsoten, temveč je bil videti kot ironičen poziv, naj pride za njo...

Prijatelju v tujini

Zapustil rodno domovino
si brat moj in odšel v tujino.
Tja daleč nesla te je pot,
kjer tuj prebiva tamkaj rod.

Oh, mikala ni tebe sreča,
ne slast zakladov iskra tleča,
le kruha šel iskat si tja,
ki domovina ga ne da.

Še vidim oko rosno tvoje,
ko si zapuščal dom in svoje,
ko prožil roko si v slovo,
bilo obema je hudo.

Sedaj živiš v tujem svetu.
Predajaš se le še obetu,
da kmalu vrneš se nazaj,
kot ptička v domači gaj.

Še spomniš se na vas prelepo
ob jezernu, pod sivo Kepo?
Kjer zibka tekla je nekdanj,
kjer bil je tvoj mladostni raj?

Glej, tudi tam ti sonce sije
in burno ti življenje bije.
Le eno vеди: nisi sam,
vse misli so ob tebi tam.

Življenja pota so zavita
in s trnjem dostikrat obvita.
Le kratek sreče je vsak hip,
kot srca našega utrip.

Kadar po domu se ti toži
— kakor po sončnem žarku roži —
pomisli le na sredni dan,
ko zopet stisneš roko nam.

Janko Urschitz

Športni

vestnik

Nogometna srečanja Avstrija — Jugoslavija

Avstrija in Jugoslavija sta se zadnjo soboto in nedeljo pomerili kar v petih nogometnih tekmah: na Dunaju državni reprezentanci in v predtekmi juniorski ekipi obeh držav; v Mariboru mladinski moštvi obeh držav in v predtekmi juniorsko moštvo Koroške proti Mariboru; v Grazu pa Stajerska proti Zagrebu. Končni rezultat tega avstrijsko-jugoslovanskega nogometnega srečanja: dve zmagi za Avstrijo, dve zmagi za Jugoslavijo ter ena neodločena igra, skupni količnik golov pa 12:12.

V glavnem srečanju v dunajskem stadionu je avstrijska državna reprezentanca s precejšnjo srečo pred 50.000 gledalci premagala prvo jugoslovansko ekipo z rezultatom 3:2. Tekma se je začela izredno hitro z menjajimi se napadi in protinapadi ter je — vsaj v prvih fazah — obetala dober nogomet. Iz gneče pred jugoslovanskim golom se je nato žoga nenadoma znašla v Šoškičevi mreži, vendar je Melič že nekaj minut pozneje sam preigral celotno avstrijsko obrambo, ki ga tudi z nedovoljenimi sredstvi ni mogla več ustaviti: rezultat se je glasil 1:1. V drugem polčasu se je igra precej umirila, dokler ni Nemec izkoristil nespornost jugoslovanske obrambe in povedel avstrijsko moštvo do vodstva 2:1. Jugoslovani so nato spet zbrali

svoje vrste ter upnizorili vrsto nevarnih napadov; za trenutke so avstrijski gol naravnost oblegali in iz take situacije se je tudi porodila enajstmetrovka, ko je Glechner v kazenskem prostoru zrušil Jerkoviča. Skobljar je izenačil na 2:2. Popolnoma enostranska publika je živčno reagirala, medtem ko je avstrijski trener Gutman po tekmi izjavil, da je bila enajstmetrovka vsekakor upravičena. Zadnje faze tekme so potekale v borbeni, izenačeni igri, med katero se je znova pokazalo, da ima tudi zadnja minuta 60 sekund: le nekaj trenutkov pred koncem tekme sta Flögel in Nemec v »koprodukciji« dosegla odločilni gol in s tem končni rezultat 3:2 za Avstrijo.

Komentatorji nedeljske tekme so si edini v

tem, da zmaga avstrijskega moštva ni rezultat boljše igre, marveč izključno sad večje sreče, medtem ko se je jugoslovanski ekipi poznalo, da je v enem tednu odigrala tri meddržavne tekme.

V Mariboru je avstrijska mladinska ekipa v zanimivi in dramatični tekmi premagala ustrezno jugoslovansko moštvo z rezultatom 2:1. Prav tako na visokem nivoju je bilo srečanje med juniorsko reprezentanco Koroške in Mariborom, ki se je končalo z neodločenim izidom 2:2. V Grazu je Stajersko moštvo podleglo izbrani ekipi Zagreba s 4:5, na Dunaju pa je v predtekmi jugoslovanska juniorska ekipa dosegla zmago 2:1 nad ustreznim moštvom Avstrije.

RADIO TRST

Sobota, 3. 10.: 11.45 Ameriški admevi — 12.15 Zavejalci gora — 15.30 Miramarski vodnjak želja — 19.00 Zidovski napavi — 19.15 Počitniška srečanja — 20.45 Zbor »Vinka Vodačev«.

Nedelja, 4. 10.: 9.00 Kmaljska oddaja — 13.00 Kdo, kdaj, zakaj — 14.30 Sedem dni v svetu — 16.00 Majstri groze — 20.30 Iz slovenske folklore.

Ponedeljek, 5. 10.: 18.30 Naši mali solisti — 19.15 Iz lovčevih zapiskov — 20.30 Vstajenje, opera.

Torek, 6. 10.: 11.45 Glasbeno potovanje po Evropi — 12.15 Zenski liki — 18.30 Jugoslovanska sodobna glasba — 19.15 Pisani balončki — 21.30 Sonce za oblaki, radijska novela — 21.55 Koncerti naše dežele.

Sreda, 7. 10.: 11.45 Italijanski akvarel — 12.15 Pogled na svet — 19.15 Slovenska gledališča na Tržaškem — 20.30 Simfonični koncert.

Četrtek, 8. 10.: 12.15 Potovanje po Italiji — 18.30 Kantate in oratoriji — 19.15 Gradovi na Goriškem — 20.30 Pooblaščenec, radijska drama.

Petek, 9. 10.: 12.15 Žena in dom — 18.30 Jugoslovanski solisti — 19.15 Jadransko morje — 20.30 Gospodstvo in delo — 21.00 Koncert operne glasbe.

TELEVIZIJA

AVSTRIJA

Sobota, 3. 10.: 17.00 Za otroke od 11 let: Skrivnostni tunel — 17.50 Za družino: Pogled v deželo — 18.30 Heinz Conrads: Kaj vidimo navega? — 19.30 Čas v sliki — 20.10 Veseloliga.

Nedelja, 4. 10.: 17.00 Za otroke od 11 let: Mali lord — 18.10 Svet mladine — 19.00 Sedem dni časovnih dogajanj — 19.30 Črno na belem — 20.00 Iz gledališča: Kalporčaja.

Ponedeljek, 5. 10.: 18.33 Francoščina za začetnike — 19.00 Aktualni šport — 19.30 Čas v sliki — 20.10 Upornik, pustolovska igra.

Torek, 6. 10.: 18.33 Tečaj angleščine — 19.00 Nevarna žetev — 19.15 Moške na prepovedanih poteh — 19.30 Čas v sliki — 20.10 O Adamu in Evi — 21.30 Bazar.

Sreda, 7. 10.: 11.00 Za delavca v izmen: Upornik — 17.00 Za otroke od petih let: Lisama po slikanici — 17.25 Za otroke od 11 let: Mali športni ABC — 17.55 Pri cvetličnem zdravniku — 18.33 Tečaj francoščine — 19.00 Slika iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.10 Tri enodejanke.

Četrtek, 8. 10.: 11.00 Solska oddaja — 12.00 Mali svet velikih čud — 18.33 Tečaj angleščine — 19.00 Športni kaleidoskop — 19.30 Čas v sliki — 20.10 Portret in glasba — 20.40 Mesni razgovori.

Petek, 9. 10.: 11.00 Za delavca v izmen: Portret in glasba — 11.30 Mesni razgovori — 18.33 Novo za ženo — 19.00 Trg ob koncu tedna — 19.30 Čas v sliki — 20.10 Jeklena mreža.

JUGOSLAVIJA

Sobota, 3. 10.: 18.05 Predstavljam vam: Nada Vujič, klavir — 18.25 Obzorik — 18.45 Ima in primek, drama — 20.00 Dnevnik — 20.40 S kamera po svetu — 21.10 Ogledalo državljana Pokornega — 22.15 Dick Powell vam predstavlja.

Nedelja, 4. 10.: 9.30 Deček iz cirkusa — 10.00 Kmaljska oddaja — 18.00 Mladinski TV klub — 19.00 87. policijska postaja — 20.00 Dnevnik — 20.45 Tuji in domači.

Ponedeljek, 5. 10.: 11.40 Televizija v šoli — 16.40 Ruščina — 17.10 Angleščina — 17.40 Francozi pri vas doma — 18.25 Obzorik — 9.15 Tedenski športni pregled — 20.00 Dnevnik — 20.40 Shakespearova dela — 21.45 Naš teleobjektiv.

Sreda, 7. 10.: 17.10 Angleščina — 17.40 Pravljica za najmlajše — 17.55 Pionirski TV študio — 18.25 Obzorik — 18.45 Belo vreme — 20.00 Dnevnik — 20.30 Pesnikova beseda — 20.40 Češka revija na ledu — 21.45 Kulturna panorama.

Četrtek, 8. 10.: 10.00 Solska oddaja — 11.00 Francozi pri vas doma — 16.40 Ruščina — 17.10 Angleščina — 17.40 Mladinska oddaja — 18.25 Obzorik — 18.45 Po Jugoslaviji — 19.15 Zabavno glasbeno oddaja — 20.00 Dnevnik — 20.30 Opatija 64 — 22.00 Dokumentarni film.

Petek, 9. 10.: 17.10 Učimo se angleščino — 18.10 Pustolovščine Doričnih igrač — 18.25 Obzorik — 18.45 Tribuna — 20.00 Dnevnik — 20.35 Opatija 64 — 22.05 V ateljeju G. A. Kosa.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Pekočnik; uredništvo in uprava: Celovec — Klagensfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. — Tiskar: Založništvo in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje. — Dopolni naj se pošiljajo na naslov: Celovec — Klagensfurt 2, Postfach 124.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 20.00, 22.00.
Dnevne oddaje: 5.45 Kmečka oddaja — 6.00 Pestro mešano — 7.00 Pestro mešano — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.00 Za gospodinjstvo — 13.00 Pestro mešano — 13.05 Opoldanski koncert — 14.00 Objave — 16.55 Kulturne vesti — 18.45 Pestro mešano — 18.55 Lokalni šport — 19.00 Odmev časa.

Sobota, 3. 10.: 8.05 Domači vrt — 11.00 Ljudstvo in domovina — 14.15 Pozdrav nate — 15.30 Križana dekla — 16.00 Aktualna reportaža — 18.05 Tedenski pregled radia Celovec — 20.15 Zaključni koncert zmagovalcev na mednarodnem glasbenem tekmovanju v Zenevi — 22.20 Plesna glasba po naročilu.

Nedelja, 4. 10.: 8.05 Kmečka oddaja — 9.05 Vedri jutranji pozdrav — 11.00 Koncert v zelenem — 13.45 Koroška lovka ura — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Križem po svetu, križem skozi čas — 17.05 Plesna glasba — 19.00 Nedeljski šport — 20.10 Štirideset let radia Avstrija: München od jutraj do zvečer.

Ponedeljek, 5. 10.: 8.00 Domača književnost — 11.00 Češki muzikantje — 15.15 Komorna glasba — 15.45 Koroški knjižni kotiček — 17.00 Popoldanski koncert — 18.35 Mladina in gledališče — 20.15 Brati in razumeti — 20.30 Zborovski koncert — 21.45 Koroška domovinska kronika.

Torek, 6. 10.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 10.54 Mala kuharska posvetovalnica — 15.30 Veselo razpoloženje — 15.45 Celrt ure kulturnega urada — 17.00 V koncertni kavarni — 18.15 Iz prve roke — 18.35 Aktualna literarna oddaja — 19.00 XY ve vse — 20.15 Filozofija klišeskega humorja.

Sreda, 7. 10.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 11.00 Vedri zvoki — 15.30 Pridite k pelju — 15.45 Gradbena kultura na Koroškem — 17.00 Popoldanski koncert — 18.15 Pomoči potrebuje vsak — 18.30 Znanstvena govorila na ura — 20.15 Iliganija na Tavrili, tragična opera.

Četrtek, 8. 10.: 8.15 Mali komorni koncert — 11.00 Vojška godba Stajerske — 15.15 Ura pesmi — 15.45 Gremo, fantje! — 17.00 Dunaj ima vedno sezono — 18.05 Kmečka oddaja — 18.20 Oddaja delavske zbornice — 18.35 Mladinska oddaja — 19.00 XY ve vse — 20.15 Padoba dežele: Nižja Avstrijska — 21.15 Zveneča alpska dežela.

Petek, 9. 10.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 10.54 Mala kuharska posvetovalnica — 15.15 Komorna glasba — 15.45 Celrt ure referenta za ljudsko prosveto — 17.00 V koncertni kavarni — 18.00 Na obisku pri koroških godbah na pihala — 18.35 Kaj pravi induristija? — 20.15 Seine-Donava — 21.00 Glasbene šarade.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00, 00.00.

Dnevne oddaje: 5.30 Dobro jutro — 6.10 Z glasbo v dan — 6.50 Pestro mešano — 7.10 Pestro mešano — 7.20 Jutranja glasba — 11.45 Kmečka oddaja — 12.03 Za mešano — 19.20 Kaj slišite danes zvečer — 21.55 Šport — 22.10 Pogled v svet — 23.10 Pogled v svet.

Sobota, 3. 10.: 8.20 Vesel delopust — 9.00 Da, to je moja melodija — 9.30 Bodite čisto tihi — 11.00 Veseli ob enajstih — 13.20 Odmevi iz Avstrije — 14.40 Tehnični razgledi — 16.00 Za delovno ženo — 17.25 Avstrijska hit-parada — 19.10 Oddaja vicekanclerja — 19.30 Velika šansa — 20.15 Goslar iz Nussdorfa, opera — 22.15 In jutri je nedelja.

Instrumentalni ansambel išče dva godbenika, in sicer za trobento in krilni rog (Flügelhorn). Interesenti naj se zgledajo pri SPD »Edinost« v Škofičah.

Nedelja, 4. 10.: 8.15 Heinz Conrads: Kaj je navega? — 10.00 Tedensko ogledalo domačega tiska — 11.00 Koncert dunajskih filharmonikov — 13.10 Za avtomobiliste 14.30 Naša nedeljska dramatisirana pripovedka — 15.00 Gradščinsko vinarsko leto — 18.00 Mednarodna radijska univerza — 19.10 Teden dni svetovnih dogajanj — 19.45 Melodije za nedeljski večer — 20.15 Dunajska opereta — 21.15 1914 Konec in začetek.

Ponedeljek, 5. 10.: 8.10 Z veselo igro — 11.00 Veseli ob enajstih — 13.30 Za prijatelja opere — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 16.00 Otroška ura — 17.15 Pogled v literarno dogajanje — 17.40 Oddaja za ženo — 19.30 Igra na ploščah v preteklosti — 22.15 Orkester Arthurja Fiedlerja.

Torek, 6. 10.: 8.20 Prosimo, prav prijazno — 11.00 Veseli ob enajstih — 14.35 Pesmi slovesa — 16.30 Zivljenje se prične pri šestdesetih — 17.15 Znanje za vse — 19.30 Paleti z nami — 20.30 Robert Stolz dirigira svoje kompozicije — 21.30 O tem lahko govorimo — 21.55 Tu govori športni zdravnik.

Sreda, 7. 10.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 11.00 Veseli ob enajstih — 13.30 Za prijatelja opere — 15.35 Zabavni zvoki iz Avstrije — 16.30 Koncertna ura — 17.15 Iz raziskovalnega dela naših visokih šol — 17.40 Domači zdravnik — 19.30 Halo, teenagerji! — 20.15 Vseh devet — 21.40 Aktualni prispevek.

Četrtek, 8. 10.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 10.40 Mladi človek v moderni literaturi — 11.00 Veseli ob enajstih — 13.30 Glasba Josefa Haydna — 15.30 Lahko mešanica — 17.40 Ženska oddaja — 19.30 Tega ne slišimo vsak dan — 20.00 Koncert za mladino — 22.15 Pesem pripreje.

Petek, 9. 10.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 11.00 Veseli ob enajstih — 13.30 Za prijatelja opere — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 15.30 Glasba iz operet Nica Dostala — 16.30 Koncertna ura — 17.15 Znanje za vse — 19.30 Dobiljavi bolnik umrje, slušna igra — 21.00 Mi in gore.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 3. 10.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca — 18.25 Na dom obujaj mi spomin.

Nedelja, 4. 10.: 7.30 Duhovni nagovor — 5 pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 5. 10.: 14.15 Poročila, objave — Žena in dom — 10 minut za športnike — 18.00 Za naše male poslušalce.

Torek, 6. 10.: 14.15 Poročila, objave — Higiena starosti — Poje Koroški oklet.

Sreda, 7. 10.: 14.15 Poročila, objave — Kar želite, zaigramo.

Četrtek, 8. 10.: 14.15 Poročila, objave — Trgatev, narodopisna oddaja.

Petek, 9. 10.: 14.15 Poročila, objave — Od pelka do pelka po naših krajih in pri naših ljudeh — Pesmi koroških slovenskih skladateljev.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.14, 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 212,4 — 202 m UKV frekvence 96,5 — 92,9 — 94,1 — 88,5 — 97,9 MHz

Dnevne oddaje: 4.00 Dobro jutro — 10.55 Vsak dan nova popevka — 11.00 Oddaja za voznike in potnike motornih vozil — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmaljski nasveti — 12.25 Domači napavi za prijetno opoldne — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik.

Sobota, 3. 10.: 8.05 Iz Chopinovih mazurk in polonez — 9.25 Glasbeni instrumenti v rokah mladih izvajalcev — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.40 Poje mešani pevski zbor France Prešeren iz Kranja — 17.35 Pesmi in plesi narodov Jugoslavije — 18.45 Novo v zna-

nosti — 20.30 Sobotni večeri po naših krajih — 21.15 Plesna glasba.

Nedelja, 4. 10.: 8.00 Mladinska radijska igra — 9.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 10.00 Še pomnite, tovariši — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 13.30 Za našo vas — 14.15 V prirodi — 15.05 Danes popoldne — 20.00 Romeo in Julija, balet — 21.00 Melodije v izloženem oknu — 22.10 Nočni akordi.

Ponedeljek, 5. 10.: 8.05 S komponisti domačih napevov — 8.55 Za mlade radovedneže — 10.35 Naš podlistek — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 17.05 Poletni sprehodi — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 20.00 Revija slovenskih izvajalcev zabavne glasbe — 22.10 S pevskami po svetu.

Torek, 6. 10.: 8.05 Jugoslovanski pevci popevk — 9.25 Slavni skladatelji pišejo za otroke — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 14.05 O razvoju slovenskega jezika — 15.30 V tork nasvidenje — 17.05 Poletni sprehodi z zabavnimi orkestri — 18.10 Koncert po željah poslušalcev — 20.20 Radijska igra — 21.10 V podvečer.

Sreda, 7. 10.: 8.05 Plesni orkester Max Greger — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 10.30 Človek in zdravje — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 14.35 Pesem jeseni — 17.05 Še zadnjič na sprehod z našimi solisti — 20.00 Iz naših študijev — 20.50 Nižava, opera.

Četrtek, 8. 10.: 8.25 Poljska in romunska zabavna glasba — 9.25 Oddaja za mladino — 10.15 Z domačih opernih odrov — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 17.05 Poletni sprehodi po glasbenih galerijah — 18.10 Turistična oddaja — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer — 22.10 Jazz iz plošč.

Petek, 9. 10.: 8.05 Majhni zabavni ansambli — 8.55 Pionirski tednik — 10.35 Naš podlistek — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 14.35 Operne arije — 17.05 Poletni sprehodi s pevci zabavne glasbe — 18.10 Pramenadni koncert — 20.10 Trideset minut v študiju 14 — 20.50 Arena za virtoze — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.10 Plesna glasba.

Ta teden vam priporočamo:

Za šolo in dom

- **NAŠ DOM**, berilo za drugo in tretjo stopnjo dvojezičnih ljudskih šol na Koroškem, 136 str., ilustr., ppl. 18 šil.
- **ABC**, slovensko-nemška čitanka za dvojezične ljudske šole na Koroškem, 120 str., ilustr., ppl. 23,80 šil.
- France Tomšič: **NEMŠKO-SLOVENSKE SLOVAR**, 1368 str., pl. 120 šil.
- France Tomšič: **SLOVENSKO-NEMŠKI SLOVAR**, 952 str., pl. 100 šil.
- **SLOVENSKE PRAVOPIS**, slovar, pravorečje in pravopis, 1056 str., polusnje 175 šil.
- Cene Kopčavar: **JEZIKOVNA VADNICA**, pravorečje, pravopis in oblikoslovje, 128 str., br. 15 šil.
- Dr. Janko Kotnik: **SLOVENSKO-NEMŠKI in NEMŠKO-SLOVENSKE SLOVAR**, Langenscheidtova žepna izdaja, 400 str. 26 šil.
- Dr. France Tomšič: **PRIROČNI NEMŠKO-SLOVENSKE SLOVAR**, 384 str., ppl. 50 šil.
- **MLADINA POJE**, pesmarica za koroško mladino, 128 str., ppl. 26 šil.
-
- Dr. Leon Žlebnik: **LJUDJE MED SEBOJ**, pomenki o vedenju in ravnanju, 164 str., br. 12 šil.
- Helena Puhar: **MATJAŽ IN ALENKA**, pogovori med starši in otroci, 96 str., ilustr., br. 22 šil.
- Ela Presinger: **GOSPODINJSKI NASVETI**, 112 str., ilustr., br. 8 šil.
- Vladimir Ličen: **SHRANJEVANJE ŽIVIL IN GOSPODINJSKIH PRIPOMOČKOV**, 108 str., ppl. 13 šil.
- Ing. Milja Tavčar: **ELEKTRIKA ZA DOMAČO RABO**, 176 str., ilustr. br. 10 šil.
- Špolar-Tavčar: **STANOVANJE**, oprema in ureditev, 144 str., ilustr., br. 10 šil.
- Ivan Špolar: **ZA KRMILOM**, nasveti šoferjem, 176 str., ilustr., br. 10 šil.
- J. I. Pereljman: **ZNAMENITA MATEMATIKA**, koristni praktični primeri računanja in merjenja, 216 str., ilustr., ppl. 12 šil.

»Naša knjiga«, Celovec, Wulfengasse